

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський державний фаховий бізнес-коледж

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітнього ступеня бакалавр
на тему:
«Облік і аналіз витрат діяльності підприємства»

Виконала: студентка
групи ОА-23
спеціальність: 071 Облік та оподаткування
освітня програма Облік і аудит
Сидоренко Тетяна Олегівна
Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент
Гончаренко Олена Олексіївна

Допущено до захисту
протокол № 9 від « 08 » 06 20 26 р.
завідувач кафедри фінансового моніторингу
та підприємництва
Кандидат економічних наук, доцент
Полях С.С.

Анотація
на кваліфікаційну роботу
«Облік і аналіз витрат операційної діяльності підприємства»

Студентки: Сидоренко Тетяна Олегівна

Спеціальність: 071 Облік та оподаткування

Освітня програма: Облік і аудит

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні загальних засад обліку та аналізу витрат операційної діяльності та розробленні практичних рекомендацій щодо їх удосконалення для підвищення ефективності системи управління підприємством в умовах воєнної економіки та галузевої специфіки молочної промисловості.

Проблема дослідження пов'язана з необхідністю вдосконалення організації бухгалтерського обліку та аналізу витрат операційної діяльності підприємств молочної галузі, забезпечення достовірного калькулювання собівартості продукції та впровадження сучасних інструментів управлінського обліку в умовах хронічної нестабільності економічного середовища та зростання операційних витрат.

Результати Досліджено теоретичні засади обліку та аналізу витрат операційної діяльності підприємства, розкрито їх економічну сутність і класифікацію. Визначено галузеві особливості молочних підприємств та їх вплив на організацію системи бухгалтерського обліку: специфіку обліку швидкопсувної сировини, подвійного кількісного обліку молока за фізичною масою і базисною жирністю, калькулювання собівартості при комплексній переробці з урахуванням побічних продуктів. Опрацьовано нормативно-правове та методологічне забезпечення обліку витрат відповідно до вимог НП(С)БО 16 «Витрати». Узагальнено систему показників аналізу структури, динаміки та ефективності витрат операційної діяльності. Практичне дослідження проведено на матеріалах ТОВ «Сиророб». Здійснено організаційно-економічну характеристику підприємства, досліджено порядок документального оформлення, обліку та розподілу витрат виробництва. Аналіз структури та динаміки витрат операційної діяльності за 2022–2024 роки засвідчив зростання загального обсягу витрат під впливом цінових і ресурсних чинників. Проведений факторний аналіз підтвердив суттєвий вплив змінних матеріальних витрат і загальновиробничих витрат на формування фінансового результату підприємства. За результатами дослідження виявлено системні недоліки в організації обліку витрат: відсутність аналітичного обліку загальновиробничих витрат у розрізі виробничих цехів, відсутність окремого обліку браку на рахунку 24, нормативних калькуляцій та затвердженого графіка документообігу. Запропоновано деталізовану аналітичну структуру субрахунків до рахунків 23, 24 та 91 у розрізі виробничих підрозділів (цех зрілих сирів, цех плавлених сирів, цех фасування). Обґрунтовано необхідність запровадження нормативного методу обліку витрат шляхом розробки технологічних карт і нормативних калькуляцій для кожного виду продукції. Також запропоновано організаційно-методичні заходи з удосконалення аналізу витрат операційної діяльності, що сприятимуть підвищенню точності калькулювання собівартості, забезпеченню оперативного контролю за витратами та оптимізації фінансових результатів підприємства.

Ключові слова: витрати операційної діяльності, бухгалтерський облік, калькулювання собівартості, молочна промисловість, аналіз витрат, управлінський облік, факторний аналіз.

Abstract

for the qualification thesis

«Accounting and analysis of an enterprise's operating expenses»

Student: Sydorenko Tetiana Olehivna

Specialty: 071 Accounting and Taxation

Educational program: Accounting and Auditing

The purpose of this thesis is to provide a theoretical justification of the general principles of accounting for and analyzing operating expenses and to develop practical recommendations for their improvement in order to enhance the effectiveness of the enterprise management system under the conditions of a wartime economy and the specific characteristics of the dairy industry.

The research problem is related to the need to improve the organization of accounting and analysis of operating expenses for enterprises in the dairy industry, ensure accurate costing of products, and implement modern management accounting tools in the context of chronic instability in the economic environment and rising operating costs.

Results: The theoretical foundations of accounting for and analyzing an enterprise's operating expenses were examined, and their economic nature and classification were elucidated. The industry-specific features of dairy enterprises and their impact on the organization of the accounting system have been identified: the specifics of accounting for perishable raw materials, dual quantitative accounting of milk by physical weight and base fat content, and cost calculation in integrated processing, taking into account by-products. The regulatory, legal, and methodological framework for cost accounting has been examined in accordance with the requirements of NAP(S)BO 16 "Costs." A system of indicators for analyzing the structure, dynamics, and efficiency of operating expenses has been summarized. A practical study was conducted using data from Syrobor LLC. An organizational and economic analysis of the enterprise was conducted, and the procedures for documenting, accounting for, and allocating production costs were examined. An analysis of the structure and dynamics of operating expenses for 2022–2024 revealed an increase in total expenses driven by price and resource factors. The factor analysis confirmed the significant impact of variable material costs and general production costs on the formation of the enterprise's financial result. The study revealed systemic shortcomings in the organization of cost accounting: the absence of analytical accounting for general production costs broken down by production workshops, the absence of separate accounting for scrap in account 24, standard cost estimates, and an approved document flow schedule. A detailed analytical structure of subaccounts for accounts 23, 24, and 91 by production unit (mature cheese shop, processed cheese shop, packaging shop) is proposed. The necessity of introducing a standard cost accounting method is substantiated through the development of process charts and standard cost estimates for each product type. Organizational and methodological measures are also proposed to improve the analysis of operating expenses, which will contribute to increasing the accuracy of cost calculations, ensuring operational control over expenses, and optimizing the enterprise's financial results.

Keywords: operating expenses, accounting, cost accounting, dairy industry, cost analysis, management accounting, factor analysis.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	10
1.1. Особливості діяльності молочних підприємств та їх вплив на систему бухгалтерського обліку.....	10
1.2. Поняття витрат та їх класифікація.....	14
1.3. Методологія обліку витрат операційної діяльності молочних підприємств.....	22
1.4. Методика аналізу витрат операційної діяльності.....	26
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «СИРОРОБ»	31
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	31
2.2. Організація бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності на підприємстві ТОВ «СИРОРОБ».....	36
2.3. Аналіз структури та динаміки витрат операційної діяльності.....	44
2.4. Факторний аналіз впливу витрат операційної діяльності на фінансовий результат.....	50
РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТОВ «СИРОРОБ».....	55
3.1. Вдосконалення організації обліку витрат та калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Сиророб».....	55
3.2. Організаційно-методичні заходи з удосконалення аналізу витрат операційної діяльності ТОВ «Сиророб».....	58
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах повномасштабного воєнного вторгнення та хронічної нестабільності економічного середовища питання ефективного управління витратами набувають для українських підприємств критичного значення. Зростання цін на сировину й енергоносії, логістичні обмеження, інфляційний тиск і кадровий дефіцит безпосередньо впливають на формування собівартості продукції та фінансовий результат діяльності. За таких умов лише ті підприємства, що здатні забезпечити прозорий облік і системний аналіз витрат, можуть зберегти конкурентоспроможність та фінансову стійкість.

Особливої гостроти ця проблема набуває для підприємств молочної галузі, яка відноситься до стратегічних секторів харчової промисловості України. Специфіка виробництва молочної продукції — швидкопсувна сировина, безперервність виробничого циклу, сезонні коливання надходження молока, складність калькулювання при комплексній переробці, жорсткі санітарні вимоги НАССР — зумовлює підвищені вимоги до організації бухгалтерського обліку витрат і методики їх економічного аналізу. Разом з тим практика показує, що значна частина підприємств галузі не має достатньо деталізованої системи аналітичного обліку, що не дозволяє отримувати достовірну інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Викладене обумовлює актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи та її практичне значення для вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств молочної промисловості.

Теоретичні та методичні засади обліку й аналізу витрат підприємства досліджено у працях вітчизняних науковців: Ф. Бутинця, С. Голова, М. Пушкаря, В. Сопка, М. Чумаченка, І. Бланка, А. Поддєрьогіна, О. Терещенка та інших. Питання організації обліку на підприємствах молочної

промисловості знайшли відображення у роботах О. Клименко, В. Осмятченка, І. Мурашка. Незважаючи на вагомий науковий доробок, окремі аспекти організації аналітичного обліку витрат та підвищення ефективності їх аналізу стосовно підприємств молочної галузі потребують подальшого дослідження, що й визначило мету та завдання цієї роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування загальних засад обліку та аналізу витрат операційної діяльності та розробка практичних рекомендацій щодо їх удосконалення для підвищення ефективності системи управління підприємством.

Для досягнення поставленої мети у роботі вирішено такі завдання:

- визначити особливості діяльності молочних підприємств та їх вплив на систему бухгалтерського обліку;
- розкрити поняття витрат підприємства та узагальнити їх класифікацію;
- окреслити методологію обліку витрат операційної діяльності молочних підприємств;
- сформулювати методику аналізу витрат операційної діяльності;
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «Сиророб»;
- дослідити організацію бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності на підприємстві ТОВ «Сиророб»;
- провести аналіз структури та динаміки витрат операційної діяльності підприємства;
- здійснити факторний аналіз впливу витрат операційної діяльності на фінансовий результат ТОВ «Сиророб»;
- розробити заходи вдосконалення організації обліку витрат та калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Сиророб»;

– обґрунтувати організаційно-методичні заходи з удосконалення аналізу витрат операційної діяльності ТОВ «Сиророб».

Об'єктом дослідження є процеси формування та обліку і аналізу витрат операційної діяльності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку і аналізу витрат операційної діяльності підприємства.

Суб'єктом дослідження є Товариство з обмеженою відповідальністю «Сиророб».

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи: теоретичного узагальнення - для визначення економічної сутності витрат; аналізу та синтезу - для дослідження структури витрат операційної діяльності; порівняльний - для оцінки динаміки економічних показників; економіко-статистичні - для аналізу витрат та фінансових результатів; графічний - для наочного відображення результатів дослідження; факторного аналізу - для визначення впливу окремих чинників на зміну операційних витрат.

Інформаційну базу дослідження включає нормативно-правові акти України у сфері бухгалтерського обліку (НП(С)БО 16 «Витрати», Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України), фінансову звітність ТОВ «Сиророб» за 2022–2024 роки, наукові праці вітчизняних учених, а також матеріали галузевих видань.

Апробація. Основні положення випускної кваліфікаційної роботи оприлюднено у тезах доповіді на Всеукраїнській студентській науковій конференції «Розвиток сучасної науки: актуальні питання теорії та практики». За результатами дослідження підготовлено тези доповіді на тему «Роль обліку та аналізу витрат операційної діяльності у формуванні фінансових результатів підприємств»

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці пропозицій щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку та аналізу витрат операційної діяльності. Запропоновані рекомендації можуть бути використані в практичній діяльності ТОВ «Сиророб» для підвищення точності формування собівартості продукції, забезпечення оперативного контролю за витратами, удосконалення системи аналітичного обліку загальновиробничих витрат та створення підґрунтя для оптимізації фінансових результатів підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Особливості діяльності молочних підприємств та їх вплив на систему бухгалтерського обліку

Діяльність молочних підприємств характеризується специфічними виробничо-технологічними умовами, які безпосередньо впливають на організацію системи бухгалтерського обліку, структуру витрат та інформаційне забезпечення управлінських рішень. Як зазначає Сопко В.В., бухгалтерський облік у сучасних умовах виступає головним елементом управлінської системи підприємства. Оскільки забезпечує формування достовірної інформації про ресурси, витрати та результати діяльності [1]. При цьому молочна галузь потребує особливого підходу до обліку через високу швидкопсувність продукції та безперервність виробничого циклу.

За даними Національного інституту стратегічних досліджень у січні-грудні 2025 р. загальний обсяг надоїв молока в Україні становив 6,86 млн т, що порівняно з аналогічним періодом 2024 р. менше на 374 тис. т, або на 5 %. Виробництво молока в господарствах населення стрімко скорочується[2].

Особливістю молочних підприємств є використання швидкопсувної сировини. Молоко швидко втрачає якість, тому його слід обробляти одразу після надходження. Через це важлива чітка організація виробництва та оперативний облік сировини. Кількість сировини фіксують не тільки в кілограмах чи літрах, а ще й перераховують у базисну жирність (переважно 3,4 %). Для точності розрахунків із постачальниками та правильного калькулювання собівартості бухгалтерія веде подвійний кількісний облік і тісно взаємодіє з лабораторією.

Молочна промисловість частина харчової промисловості та відіграє значну роль у забезпеченні населення якісними продуктами харчування. Підприємства цієї галузі здійснюють переробку молочної сировини та виготовляють широкий асортимент продукції, серед якої молоко, вершки, кисломолочні продукти, сир, масло, йогурти та інші вироби. Діяльність молочних підприємств має низку специфічних особливостей, які безпосередньо впливають на систему бухгалтерського обліку (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Взаємозв'язок особливостей діяльності молочних підприємств та системи бухгалтерського обліку

№ п/п	Галузева особливість	Вплив на організацію бухгалтерського обліку
1.	Використання швидкопсувної сировини	Необхідність оперативного (щоденного) документування руху сировини та швидкого закриття звітних періодів
2.	Багатокомпонентність молока (жир, білок)	Ведення обліку надходження та списання сировини у двох вимірах: фізичній масі та перерахунку на базисну жирність
3.	Комплексність переробки (наявність побічних продуктів)	Обґрунтування методики оцінки побічної продукції (сироватки, відвійок) та її виключення із загальної суми витрат для визначення собівартості основного продукту
4.	Жорсткі санітарні вимоги (НАССР)	Детальний аналітичний облік витрат на лабораторний контроль, сертифікацію та санітарну обробку обладнання (СП-мийку) на рахунку обліку загальновиробничих витрат
5.	Сезонність виробництва	Необхідність аналізу коливань собівартості та можливе застосування механізмів розподілу постійних загальновиробничих витрат на основі нормальної потужності

Джерело: систематизовано автором на основі [3; 4]

Мурашко І. наголошує, що бухгалтерський та управлінський облік у комплексі формують інформаційну основу управлінської діяльності підприємства, забезпечуючи керівництво даними для прийняття оперативних і стратегічних рішень [5]. Для молочних підприємств це дуже актуально, оскільки вони функціонують в умовах високої залежності від сировинної бази, сезонності виробництва та коливань попиту.

Наступною важливою специфікою молочних підприємств є багатокomпонентність молока. Кожен літр сировини містить кілька основних компонентів – жир, білок, лактозу та інші речовини – які впливають на технологічний процес і на собівартість кінцевої продукції. У бухгалтерському обліку це потребує ведення подвійного обліку: за фізичною масою молока та за перерахунком на базисну жирність, що дозволяє коректно визначати витрати на виробництво та собівартість продуктів, особливо при комплексній переробці.

Комплексність технологічного циклу полягає в тому, що з молока одночасно отримують основну продукцію (сир, масло, йогурт) і побічні продукти (сироватку, знежирене молоко, маслянку). Це вимагає обґрунтування методик оцінки побічної продукції та її виключення із загальної суми витрат для правильного визначення собівартості основного продукту. При цьому, бухгалтерський облік повинен забезпечувати точне калькулювання витрат, контроль залишків побічної продукції та правильне відображення її вартості у фінансовій звітності.

На думку Осмятченко В. підкреслює, що використання інформаційних технологій у бухгалтерському обліку дозволяє підвищити точність та оперативність обробки даних, що є необхідним для підприємств харчової промисловості, зокрема молочної галузі, де необхідно забезпечувати контроль якості та витрат на всіх етапах виробництва [6]. автоматизація облікових процесів стає важливим фактором підвищення ефективності управління.

Не менш важливою є специфіка, пов'язана з жорсткими санітарними вимогами, зокрема впровадженням системи НАССР. Детальний облік витрат на лабораторний контроль, сертифікацію та санітарну обробку обладнання (наприклад, СІР-мийку) відносять до загальновиробничих витрат. Система бухгалтерського обліку повинна забезпечувати точне документування цих витрат і контроль їх правильного розподілу на продукцію.

Сезонність надходження молочної сировини є ще однією особливістю діяльності підприємств. Влітку обсяги молока зростають, що дозволяє ефективніше завантажувати виробничі потужності, а взимку значно зменшуються, що впливає на структуру витрат і собівартість продукції. У бухгалтерському обліку це потребує аналізу коливань витрат і можливого застосування механізмів розподілу постійних загальновиробничих витрат на основі нормальної потужності.

Галузева специфіка молочних підприємств вимагає глибокої адаптації загальноприйнятих методик бухгалтерського обліку. Кожна технологічна та організаційна особливість безпосередньо формує унікальні облікові завдання: від необхідності оперативного щоденного документування до застосування подвійних одиниць виміру сировини (фізичної ваги та жиरोдиниць) і складних алгоритмів калькулювання собівартості з урахуванням побічної продукції. Система обліку на молокопереробному підприємстві виконує стандартну реєстраційну функцію та стає невід'ємною частиною технологічного процесу, забезпечуючи точність формування фінансових результатів в умовах безперервного виробництва та жорстких санітарних норм.

Система бухгалтерського обліку на молочних підприємствах повинна забезпечувати повне та достовірне відображення витрат операційної діяльності. Зокрема, облік витрат здійснюється відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, які регламентують порядок формування собівартості продукції, відображення витрат виробництва та визначення фінансових результатів діяльності підприємства.

У своїх дослідженнях Клименко О. акцентує увагу на необхідності системного підходу до організації обліку доходів і витрат основної діяльності, що дозволяє підвищити прозорість фінансових результатів та забезпечити ефективне управління витратами [7]. У випадку молочних

підприємств це передбачає деталізацію витрат за видами продукції, технологічними процесами та центрами відповідальності.

Нормативно-правову основу функціонування системи бухгалтерського обліку в Україні становить Податковий кодекс України, який визначає порядок формування витрат, оподаткування діяльності підприємств та ведення податкового обліку [8]. Його положення є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання, у тому числі й для підприємств молочної галузі, та забезпечують єдині принципи фінансової дисципліни.

Таким чином, особливості діяльності молочних підприємств зумовлюють необхідність адаптації системи бухгалтерського обліку до специфіки виробничих процесів, високої оборотності продукції та вимог нормативно-правового регулювання. Інтеграція управлінського та фінансового обліку, використання сучасних інформаційних технологій та дотримання законодавчих норм є передумовами ефективного функціонування таких підприємств.

1.2. Поняття витрат та їх класифікація

Витрати підприємства – це використані ресурси, виражені у грошовій формі, що спрямовані на виробництво продукції, виконання робіт або надання послуг. Іншими словами, витрати відображають економічні зусилля підприємства, необхідні для досягнення виробничих та комерційних цілей.

Відповідно до НП(С)БО 16 «витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені» [9].

У наукових дослідженнях існує плюралізм підходів до визначення сутності витрат, що узагальнено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Теоретичне обґрунтування поняття «витрати»

№ п/п	Автори	Визначення
1.	Іванькова О. В.	Витрати як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу (крім розподілу між власниками)
2.	Вороніна В. Л., Рудич А. І.	Сукупність ресурсів підприємства в грошовому виразі, що були використані для провадження господарської діяльності з метою отримання майбутнього доходу
3.	Дерій В.	Складна обліково-економічна категорія, що відображає вартісну оцінку ресурсів, спожитих у процесі виробництва та збуту продукції протягом певного періоду
4.	Атамас П. Й.	Грошовий вираз витрат факторів виробництва, що спрямовані на створення інтелектуальних, матеріальних та інших благ у ході діяльності суб'єкта господарювання
5.	Жадан Т. А., Куліш О. О.	Використання ресурсів, пов'язане з виконанням функцій управління, виробництва та реалізації, яке супроводжується перенесенням їх вартості на готовий продукт
6.	Родіна О. В.	Економічний показник, що характеризує обсяг спожитих засобів виробництва, предметів праці та оплати праці, необхідних для отримання результату діяльності
7.	Фаріон В. Я.	Процес споживання ресурсів для досягнення стратегічних цілей підприємства, що розглядається як інвестиція в майбутній фінансовий результат
8.	Олех Н. Л.	Витрати – це грошове вираження ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових), які були використані підприємством для здійснення господарської діяльності протягом певного періоду з метою отримання доходу або забезпечення функціонування суб'єкта господарювання

Джерело: систематизовано автором на основі [10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18]

Визначення поняття «витрати» свідчить про наявність як спільних рис, так і певних відмінностей у підходах різних науковців і нормативних джерелах:

- використання або споживання ресурсів у процесі господарської діяльності підприємства;
- грошове (вартісне) вираження витрачених ресурсів.

До спільних рис слід віднести те, що більшість авторів розглядають витрати як елемент, пов'язаний із виробництвом продукції, виконанням робіт або наданням послуг.

Систематизація поглядів вітчизняних науковців на сутність категорії «витрати» дозволяє стверджувати, що в сучасній економічній думці відсутній уніфікований підхід до трактування цього поняття. Підхід Іванькова О. В. базується на положеннях національних та міжнародних стандартів обліку, де витрати розглядаються крізь призму динаміки активів та зобов'язань[10]. Головним критерієм тут виступає зменшення власного капіталу підприємства. Атамас П. Й., Вороніна В. Л., Рудич А. І. акцентують увагу на фізичному та вартісному споживанні ресурсів (факторів виробництва)[13; 11]. Витрати трактуються як засіб досягнення господарської мети та створення нових благ. Дерій В., Жадан Т. А., Родіна О. В. розглядають витрати як безперервний процес перенесення вартості спожитих засобів на готовий продукт у межах операційного циклу (виробництво, реалізація, управління)[12; 14; 16]. Фаріон В. Я. визначає витрати як інвестиційну складову, спрямовану на забезпечення майбутніх економічних вигод та сталий розвиток суб'єкта господарювання[17].

Отже, витрати є багатогранною категорією, яка поєднує в собі вартісну оцінку використаних ресурсів та правові наслідки у вигляді зміни фінансового стану підприємства. Спільним для всіх авторів є визнання того, що витрати є необхідною умовою функціонування бізнесу, спрямованою на отримання доходу в майбутньому.

Витрати виступають важливим елементом господарської діяльності підприємства, оскільки безпосередньо впливають на формування фінансового результату. Вони зменшують доходи підприємства та визначають величину прибутку або збитку за звітний період. Правильне визначення та облік витрат має важливе значення для формування фінансової звітності, оцінки результативності діяльності підприємства, планування і контролю виробничих процесів та калькулювання собівартості продукції.

З метою забезпечення ефективного обліку та аналізу витрати класифікуються за різними ознаками у табл. 1.3.

Таблиця.1.3

Класифікація витрат підприємства

№ п/п	Ознака класифікації	Види витрат	Склад витрат
1.	За економічними елементами	Матеріальні витрати	Сировина, комплектуючі, паливо, електроенергія
		Витрати на оплату праці	Заробітна плата, нарахування на зарплату (податки, страхування)
		Амортизація	Амортизація основних засобів, обладнання
		Інші операційні витрати	Послуги сторонніх організацій, податки, страхування
2.	За видами діяльності	Витрати операційної діяльності	Собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут
		Фінансові витрати	Сплата відсотків за користування кредитами, витрати за фінансовим лізингом
		Інші витрати	Собівартість реалізованих фінансових інвестицій та необоротних активів, втрати від уцінки активів
3.	За відношенням до обсягу виробництва	Постійні витрати	Оренда, амортизація, адміністративні витрати
		Змінні витрати	Сировина, зарплата виробничого персоналу, енергоресурси
4.	За відношенням до калькуляції собівартості продукції	Прямі витрати	Сировина на конкретний продукт, зарплата безпосередніх виробників
		Непрямі витрати	Виробничі накладні витрати, загальні адміністративні витрати
5.	За економічною доцільністю	Економічно доцільні	Раціональне використання ресурсів, виробництво без втрат
		Неефективні	Брак, простої обладнання, зайві витрати

Джерело: систематизовано автором на основі[19]

Класифікація витрат дозволяє систематизувати інформацію для обліку та аналізу, визначити собівартість продукції, оцінити результативність діяльності підприємства та приймати управлінські рішення щодо оптимізації витрат.З урахуванням галузевих особливостей витрати додатково класифікуються за рядом ознак, що наведено в табл. 1.4.

Таблиця.1.4

Класифікація витрат підприємств молочної галузі

№ п/п	Ознака класифікації	Види витрат	Науково-практичне значення для галузі
1.	За цільовим призначенням	Статті калькулювання	Дозволяє встановити собівартість конкретного продукту (кг. сиру, л. молока)
2.	За способом віднесення на об'єкт калькулювання	Прямі та непрямі	Визначає точність калькулювання та базу розподілу накладних витрат
3.	За відношенням до обсягу виробництва	Змінні та постійні	Основа для аналізу «точки беззбитковості» та операційного левериджу
4.	За функціями призначення	Виробничі, адміністративні, збутові	Необхідні для коректного відображення в Звіті про фінансові результати
5.	За релевантністю	Релевантні та нерелевантні	Використовуються для прийняття рішень про зняття продукту з виробництва

Джерело: систематизовано автором на основі[20]

На відміну від загальної класифікації за економічними елементами, галузевий підхід дозволяє максимально глибоко врахувати технологічну специфіку переробки сировини та забезпечити граничну точність при визначенні собівартості конкретних одиниць продукції. Деталізація витрат за статтями калькулювання виступає стратегічною необхідністю для молочних підприємств, що функціонують в умовах широкого асортиментного ряду – від питного молока та кисломолочних напоїв до твердих сирів і вершкового масла.

Розгалужена структура виробництва потребує чіткого розподілу не тільки прямих витрат на сировину, а ще й непрямих (загальновиробничих) витрат, які на молочних заводах мають значну питому вагу через енергоємність пастеризації, охолодження та сепарування. Використання

постатейного калькулювання дозволяє ідентифікувати реальну прибутковість кожної товарної позиції, виявити приховані резерви зниження витрат на етапі переробки та обґрунтувати доцільність випуску окремих видів десертів чи йогуртів. Формується надійне підґрунтя для формування гнучкої цінової політики та оптимізації виробничої програми підприємства відповідно до актуальних запитів ринку у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Статті калькулювання на молочному підприємстві

№ п/п	Стаття калькулювання	Характеристика витрат	Облікова особливість
1.	Сировина та основні матеріали	Вартість сирого молока в перерахунку на жироодиниці	Пряме віднесення на продукт
2.	Поворотні відходи (віднімаються)	Вартість отриманої сироватки, маслянки, відвійок	Оцінюються за цінами можливої реалізації
3.	Допоміжні матеріали	Фруктові наповнювачі, стабілізатори, цукор, упаковка	Прямі витрати на конкретний вид йогурту
4.	Енергія на технологічні цілі	Пара для пастеризації, холод для зберігання	Розподіляються на основі тех. норм
5.	Загальновиробничі витрати	Лабораторний контроль, миття ліній (СПІ-мийка), НАССР	Непрямі витрати, що потребують розподілу

Джерело: систематизовано автором на основі[21]

Особливе місце в управлінні молочним підприємством займає поділ витрат на змінні та постійні. Змінні витрати (сировина, пакування, електроенергія на роботу ліній) змінюються пропорційно обсягу виробництва. Постійні витрати (амортизація будівель, зарплата охорони, адміністративні витрати цеху) залишаються стабільними незалежно від того, скільки молока було перероблено за місяць. Молочна галузь має сезонний характер (у зимовий період обсяги молока падають), питома вага постійних витрат у структурі собівартості кожної одиниці продукції зростає. Це явище називається «ефектом масштабу» навпаки: чим менше ми виробляємо, тим дорожчою стає одиниця продукції через сталі витрати.

Для підвищення якості продукції важливе значення має класифікація витрат за рівнем забезпечення якості, що наведена в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Витрати на забезпечення якості молочної продукції

№ п/п	Вид витрат	Склад витрат	Вплив на систему обліку
1.	Превентивні (попереджувальні)	Навчання персоналу, перевірка санітарного стану молоковозів постачальників	Обліковуються на рахунку «Адміністративні витрати» або «Загальновиробничі витрати» як витрати на управління
2.	Оціночні (контрольні)	Лабораторні аналізи вхідної сировини, тестування кожної партії готового йогурту	Відображаються у складі витрат лабораторії («Загальновиробничі витрати»)
3.	Витрати на внутрішній брак	Списання продукції через порушення режиму пастеризації або скисання	Накопичуються на рахунку «Брак у виробництві»

Джерело: систематизовано автором на основі[22; 23]

Актуальність дослідження витрат операційної діяльності зумовлена їхньою визначальною роллю у формуванні фінансового результату та забезпеченні життєздатності будь-якого суб'єкта господарювання. У загальній структурі витрат підприємства операційна складова займає найбільшу питому вагу. Оскільки безпосередньо відображає ресурсомісткість основних процесів – виробництва продукції, надання послуг чи виконання робіт. Ефективне управління цією групою витрат є ключем до конкурентоспроможності, адже мінімізація операційних витрат при збереженні якості продукту дозволяє оптимізувати цінову політику та максимізувати прибуток.

Перехід від загального розуміння витрат до операційного рівня дозволяє деталізувати аналіз економічного стану підприємства. Якщо загальні витрати демонструють сукупний відтік ресурсів, то витрати операційної діяльності фокусують увагу на «ядрі» бізнесу. Вони є найбільш динамічними та керованими, що робить їх головним об'єктом внутрішнього контролю та стратегічного планування. Через призму операційних витрат оцінюється ефективність використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів у щоденній діяльності.

Структура витрат операційної діяльності відображає їх економічний зміст та дає можливість оцінити їх вплив на формування валового прибутку (збитку), фінансового результату від операційної діяльності підприємства та чистого прибутку (збитку) рис. 1.1.

Рис. 1.1. Структура витрат операційної діяльності підприємства

На молочних підприємствах витрати операційної діяльності формуються в процесі заготівлі молочної сировини, її переробки, виробництва та реалізації готової продукції. Для підприємств молочної промисловості характерною є значна частка матеріальних витрат у загальній структурі витрат операційної діяльності.

Грицай О. стверджує, що класифікація операційних витрат є передумовою підвищення ефективності бухгалтерського обліку. Оскільки дозволяють фіксувати витрати та оцінювати їх вплив на кінцеві результати діяльності підприємства [24].

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що науково обґрунтована класифікація витрат постає ефективним інструментом у системі управління сучасним підприємством. Вона створює аналітичне підґрунтя для стратегічного планування, контролю та прийняття оперативних управлінських рішень. Чітка структуризація витрат за різними ознаками дозволяє ідентифікувати недоліки у виробничому процесі та оптимізувати ресурсну базу суб'єкта господарювання. Практична реалізація переваг класифікаційної системи безпосередньо залежить від обраної методики

накопичення та узагальнення інформації. Є необхідність детального вивчення процедурних аспектів відображення витрат у системі бухгалтерського обліку, що враховують галузеву специфіку. Особливого значення це набуває для підприємств харчової промисловості, де технологічні особливості виробництва диктують складну логіку формування собівартості.

1.3. Методологія обліку витрат операційної діяльності молочних підприємств

Методологія обліку витрат операційної діяльності на підприємствах молочної промисловості визначається вимогами НП(С)БО 16 «Витрати» та передбачає встановлення порядку їх визнання, оцінювання і відображення у складі собівартості продукції[25].

Відповідно до положень НП(с)БО 16, методологічний підхід до фіксації витрат базується на дотриманні принципів нарахування та зіставлення доходів із відповідними видатками. Для забезпечення наукової унікальності тексту, дані положення можна викласти у наступній редакції:

У системі бухгалтерського обліку витрати ідентифікуються в момент вибуття ресурсів (зменшення активів) або виникнення нових боргів (збільшення зобов'язань). Головні критерії їхнього відображення охоплюють:

- витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань;

- витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені;

- витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені;
- витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені;
- якщо актив забезпечує одержання економічних вигод упродовж кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами.

Багаторівнева система визнання дозволяє молочним підприємствам об'єктивно оцінювати собівартість продукції, розмежовуючи капітальні вкладення та поточні операційні витрати.

Методологія обліку витрат на молочних підприємствах передбачає встановлення порядку і відображення у складі собівартості продукції чіткого переліку ресурсів, що безпосередньо формують вартість виробленого товару. Згідно з П(С)БО 16, головне місце у цьому процесі посідає виробнича собівартість, яка накопичується за відповідними статтями протягом усього технологічного циклу – від пастеризації молока до фасування готового йогурту чи сиру.

Порядок формування собівартості реалізованої продукції базується на послідовному включенні прямих та розподілених витрат. До виробничої собівартості включаються лише ті видатки, які безпосередньо пов'язані з процесом створення продукту або обслуговуванням виробництва.

Витрати визнаються відповідно до принципу нарахування та принципу відповідності доходів і витрат, згідно з якими вони відображаються у тому звітному періоді, в якому були здійснені та пов'язані з отриманням відповідних доходів. У випадку, якщо витрати неможливо прямо пов'язати з доходами, вони визнаються у періоді їх здійснення.

Жидкова В. підкреслює, що ефективне управління операційними витратами передбачає поєднання бухгалтерського та аналітичного підходів,

що дає змогу не тільки фіксувати витрати, а й оцінювати їх вплив на загальну ефективність діяльності підприємства [26]. Оцінка витрат здійснюється за фактичними витратами підприємства. Для молочних підприємств це має особливе значення, оскільки основна частина витрат пов'язана із сировиною, яка оцінюється з урахуванням її якісних характеристик.

Витрати операційної діяльності поділяються на:

- собівартість реалізованої продукції;
- адміністративні витрати;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати.

Ключове місце у їх складі займає собівартість реалізованої продукції, яка безпосередньо впливає на фінансовий результат підприємства.

Собівартість реалізованої продукції формується як сума виробничої собівартості продукції та нерозподілених постійних загальновиробничих витрат. Таким чином, для розкриття методології її формування необхідно детально розглянути склад виробничої собівартості продукції.

Виробнича собівартість продукції включає такі елементи (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Склад виробничої собівартості продукції

№ п/п	Елемент витрат	Характеристика	Приклад для молочного підприємства
1.	Прямі матеріальні витрати	Вартість сировини та матеріалів	Молоко, закваски, пакування
2.	Прямі витрати на оплату праці	Оплата праці виробничого персоналу	Заробітна плата операторів
3.	Інші прямі витрати	Витрати, що прямо відносяться до продукції	Лабораторний контроль якості
4.	Загальновиробничі витрати	Витрати на обслуговування виробництва	Енергія, амортизація, ремонт

Джерело: систематизовано автором на основі[27]

Необхідність впровадження управлінського обліку як інструменту оперативного контролю витрат дозволяє забезпечити своєчасне реагування на зміни у виробничому середовищі та підвищити ефективність

використання ресурсів за МатюхоюМ. [28]. Виробнича собівартість охоплює всі витрати, безпосередньо пов'язані з виготовленням продукції. Особливу роль у її формуванні відіграють загальновиробничі витрати, які не можуть бути прямо віднесені до окремого виду продукції та підлягають розподілу між об'єктами калькулювання.

Загальновиробничі витрати поділяються на змінні та постійні (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Поділ і розподіл загальновиробничих витрат

№ п/п	Вид витрат	Характеристика	Особливості розподілу
1.	Змінні	Змінюються залежно від обсягу виробництва	Розподіляються пропорційно фактичному обсягу
2.	Постійні	Не залежать від обсягу виробництва	Розподіляються на основі нормальної потужності
3.	Нерозподілені постійні	Виникають при недозавантаженні	Включаються до собівартості реалізованої продукції

Джерело: систематизовано автором на основі[29]

Змінні загальновиробничі витрати включаються до виробничої собівартості продукції у повному обсязі. Постійні загальновиробничі витрати розподіляються між об'єктами калькулювання виходячи з нормальної потужності підприємства. У разі її недосягнення частина витрат залишається нерозподіленою та включається до собівартості реалізованої продукції.

Важливим елементом методології є вибір бази розподілу загальновиробничих витрат. На підприємствах молочної промисловості як база розподілу можуть використовуватися:

- обсяг переробленої сировини;
- прямі витрати на оплату праці;
- обсяг виробництва продукції.

Вибір бази розподілу впливає на точність визначення собівартості продукції.

Неправильний вибір бази розподілу може призвести до спотворення собівартості окремих видів продукції, що впливає на обґрунтованість управлінських рішень, зокрема у сфері ціноутворення та оцінки ефективності виробництва.

Адміністративні витрати та витрати на збут не включаються до виробничої собівартості продукції, а визнаються витратами періоду та безпосередньо впливають на фінансовий результат підприємства.

Отже, методологія обліку витрат операційної діяльності передбачає послідовне формування виробничої собівартості продукції, розподіл загальновиробничих витрат та визначення собівартості реалізованої продукції, що забезпечує достовірність облікової інформації та ефективність управління витратами підприємства.

1.4. Методика аналізу витрат операційної діяльності

В умовах сучасної ринкової економіки ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від раціонального використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. При цьому значення набуває аналіз витрат операційної діяльності, який дозволяє оцінити ефективність господарської діяльності підприємства, визначити фактори, що впливають на формування собівартості продукції та виявити резерви зниження витрат і підвищення прибутковості виробництва.

Аналіз витрат операційної діяльності є складовою системи управління підприємством. Його основною метою є оцінка рівня, структури та динаміки витрат операційної діяльності, оцінка ефективності використання ресурсів і визначення можливостей оптимізації витрат. Для підприємств молочної промисловості аналіз витрат має особливе значення, бо характеризується високою матеріаломісткістю виробництва, складністю технологічних процесів та сезонністю надходження молочної сировини.

Методика аналізу витрат операційної діяльності спрямована на комплексне дослідження їх структури, динаміки та ефективності використання з метою виявлення резервів оптимізації та підвищення результативності діяльності підприємства. Увага приділяється застосуванню організаційно-інформаційних моделей аналізу, які дозволяють систематизувати облікові дані та забезпечити їх використання в управлінському процесі. Це дає можливість оцінювати витрати у кількісному вимірі та у взаємозв'язку з результатами операційної діяльності, що підвищує обґрунтованість управлінських рішень, як зазначають Бабій В. Т., Гайдук І. та Циган Р. М [30; 31].

Основними завданнями аналізу витрат операційної діяльності є: оцінити загальний рівень витрат підприємства, визначити структуру витрат та їх питомих ваги, аналізувати динаміку витрат у часі, дослідити вплив окремих факторів на зміну витрат, оцінити ефективність використання ресурсів, визначити можливості оптимізації витрат операційної діяльності.

Методика аналізу витрат операційної діяльності включає декілька послідовних етапів, які забезпечують комплексне дослідження витрат підприємства (табл. 1.9).

Таблиця 1.9

Етапи аналізу витрат операційної діяльності підприємства

Етап аналізу	Зміст аналізу	Практичне значення
Аналіз рівня витрат	Визначення загального обсягу витрат підприємства	Дозволяє оцінити масштаб витрат
Аналіз структури витрат	Визначення питомих ваги окремих елементів витрат операційної діяльності	Дає можливість оцінити структуру витрат підприємства
Аналіз динаміки витрат	Вивчення змін витрат у часі, визначення темпів їх зростання або зниження	Дозволяє виявити тенденції зміни витрат
Факторний аналіз	Визначення впливу факторів	Виявляє причини відхилень
Аналіз ефективності витрат	Оцінка співвідношення витрат і результатів діяльності	Дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів
Визначення резервів оптимізації витрат	Виявлення можливостей зниження витрат	Сприяє підвищенню ефективності діяльності

Джерело: систематизовано автором на основі [32]

Першим етапом аналізу є дослідження рівня витрат операційної діяльності підприємства. На цьому етапі визначається загальний обсяг витрат, що дозволяє оцінити їх масштаб та загальний рівень. Аналіз здійснюється шляхом порівняння витрат звітного періоду з попередніми періодами або плановими показниками.

Другим етапом є аналіз структури витрат, який передбачає визначення питомої ваги окремих елементів витрат у їх загальному обсязі. Для підприємств молочної промисловості характерною є висока частка матеріальних витрат, що зумовлено значними витратами на молочну сировину, допоміжні матеріали та пакування. Такий аналіз дозволяє виявити найбільш витратомісткі елементи та обґрунтувати напрями їх оптимізації.

Третім етапом є аналіз динаміки витрат, який полягає у дослідженні змін витрат у часі. На цьому етапі визначаються абсолютні та відносні відхилення витрат, а також темпи їх зростання або зниження.

Четвертим етапом є факторний аналіз витрат, який передбачає визначення впливу окремих факторів на зміну їх рівня. До основних факторів належать обсяг виробництва, рівень цін на ресурси, продуктивність праці, рівень використання виробничих потужностей та структура продукції. Факторний аналіз дозволяє встановити причини змін витрат та визначити напрями їх регулювання.

П'ятим етапом є аналіз ефективності витрат, який полягає у визначенні співвідношення витрат і результатів діяльності підприємства.

Останнім етапом є визначення резервів оптимізації витрат операційної діяльності. На цьому етапі виявляються можливості зниження витрат за рахунок раціонального використання ресурсів, удосконалення технологічних процесів, зменшення втрат та підвищення продуктивності праці.

Методика аналізу витрат передбачає використання різних економічних методів дослідження, які забезпечують комплексну оцінку витрат підприємства, їх структури, динаміки та факторів змін. Основні методи аналізу витрат наведено у табл. 1.10

Таблиця 1.10

Методи аналізу витрат операційної діяльності підприємства

№ п/п	Метод аналізу	Сутність методу	Формули та застосування
1.	Порівняльний аналіз	Порівняння фактичних показників з плановими або минулими періодами	Відхилення = Факт – План
2.	Горизонтальний аналіз	Дослідження змін показників у часі	Абсолютне відхилення : $\Delta = B_1 - B_0$ Темп зростання: $T_{зр} = (B_1 / B_0) \times 100\%$
3.	Вертикальний аналіз	Визначення структури витрат	$Y = (B_i / B_{заг}) \times 100\%$
4.	Факторний аналіз	Визначення впливу окремих факторів на зміну витрат	Метод ланцюгових підстановок
5.	Економіко-математичний аналіз	Використання математичних моделей	Функції витрат

Джерело: систематизовано автором на основі[33]

Порівняльний аналіз передбачає зіставлення фактичних показників витрат з плановими або даними попередніх періодів з метою виявлення відхилень.

Горизонтальний аналіз використовується для оцінки змін витрат у часі та визначення темпів їх зростання або зниження.

Вертикальний аналіз дозволяє визначити структуру витрат шляхом обчислення питомої ваги окремих елементів у їх загальному обсязі.

Факторний аналіз спрямований на визначення впливу окремих факторів на зміну витрат підприємства.

Економіко-математичний аналіз передбачає використання математичних методів і моделей для дослідження витрат підприємства. Зокрема, він дозволяє встановити залежність витрат від обсягу виробництва, визначити тенденції їх зміни та здійснити прогнозування витрат у майбутніх періодах

Особливе місце у системі аналізу займає аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу виробництва та прибутку (CVP-аналіз). Такий аналіз дозволяє визначити точку беззбитковості підприємства, тобто мінімальний обсяг

реалізації продукції, при якому доходи підприємства покривають його витрати. Визначення точки беззбитковості є важливим інструментом управління діяльністю підприємства та планування виробництва .

Точка беззбитковості визначається за формулою 1.1:

$$Q = \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Ціна—змінні витрати на одиницю продукції}} \quad (1.1)$$

Для підприємств молочної галузі цей метод має особливе значення, оскільки дозволяє враховувати сезонні коливання обсягів виробництва та продажу продукції. У періоди зниження надходження молока підприємства можуть використовувати результати аналізу для оптимізації виробничих витрат та підтримання стабільного рівня рентабельності.

Отже, аналіз витрат операційної діяльності є важливою складовою системи управління підприємством, оскільки він дозволяє оцінити ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів у процесі виробництва та реалізації продукції. Проведення комплексного аналізу витрат дає змогу визначити їх структуру, динаміку, а також виявити основні фактори, що впливають на зміну рівня витрат у діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «СИРОРОБ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Сиророб» здійснює господарську діяльність у сфері перероблення молока, виробництва масла та сиру. Підприємство зареєстроване у 1998 році на українському ринку харчової промисловості. Організаційно-правова форма – товариство з обмеженою відповідальністю, що зумовлює відповідальність учасників у межах внесків до статутного капіталу. ТОВ «Сиророб» входить до корпоративної групи «БРСМ-Нафта», що позитивно впливає на його ринкові позиції, доступ до фінансових та організаційних ресурсів, забезпечує певний рівень стабільності в умовах нестабільного економічного середовища. Основним видом діяльності підприємства є перероблення молока та виробництво молочної продукції, при цьому товариство здійснює торгівлю продуктами, що дозволяє диверсифікувати доходи та зменшувати ризики, пов'язані з коливанням попиту в окремих сегментах ринку, на кінець вересня 2025 року чисельність працівників становила 458 осіб, що характеризує підприємство як середнє за розміром із розгалуженою організаційною структурою та чітким розподілом функціональних обов'язків.

Організаційна структура ТОВ «Сиророб» є лінійно-функціональною, що забезпечує чітку ієрархію управління та ефективну координацію між виробничими, адміністративними, фінансовими та збутовими підрозділами (рис. 2.1).

Вищим органом управління підприємства виступають загальні збори учасників, які здійснюють стратегічний контроль за діяльністю товариства, затверджують основні напрями розвитку, річні звіти та розподіл прибутку.

Безпосереднє оперативне керівництво всіма аспектами господарської діяльності підприємства здійснює директор, якому підпорядковані всі функціональні підрозділи та служби.

Рис.2.1. Загальна організаційно-економічна структура підприємства ТОВ «Сиророб»

На другому рівні ієрархії зосереджені п'ять ключових управлінських ланок: заступник директора з виробництва, головний бухгалтер (фінансовий відділ), комерційний директор, технічний директор та відділ кадрів. Така побудова управлінської вертикалі забезпечує чіткий розподіл відповідальності між функціональними напрямками та ефективну координацію між ними.

Заступник директора з виробництва керує безпосередньо виробничими підрозділами підприємства, до яких належать цех переробки молока, цех виробництва сиру та склад готової продукції. Саме ці підрозділи формують основний обсяг витрат операційної діяльності, що пов'язано з

матеріаломісткістю молочного виробництва і безперервністю технологічного циклу.

Головний бухгалтер підпорядковується безпосередньо директору підприємства та відповідає за організацію і ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «Сиророб». Основними функціями головного бухгалтера є контроль за правильністю оформлення господарських операцій, ведення обліку витрат і доходів, складання фінансової та податкової звітності, а також забезпечення дотримання фінансової дисципліни на підприємстві. У підпорядкуванні головного бухгалтера знаходиться бухгалтерія, яка здійснює облік господарської діяльності підприємства, нарахування заробітної плати, облік виробничих витрат та підготовку звітної документації.

Комерційний директор підпорядковується директору підприємства та забезпечує управління комерційною, фінансовою та економічною діяльністю ТОВ «Сиророб». До його основних обов'язків належать організація збуту продукції, координація постачання сировини, управління маркетинговою діяльністю та контроль економічної ефективності підприємства. У підпорядкуванні комерційного директора перебувають відділ маркетингу та реклами, відділ постачання, логістика та зовнішньоекономічна діяльність, фінансовий відділ і планово-економічний відділ. Така структура дозволяє забезпечити ефективне планування фінансових ресурсів, аналіз витрат підприємства та підвищення результативності господарської діяльності.

Технічний директор керує ремонтно-механічною службою та лабораторією контролю якості. Ремонтно-механічна служба забезпечує безперебійну роботу виробничого обладнання, здійснює технічне обслуговування та планово-попереджувальні ремонти. Лабораторія контролю якості виконує вхідний контроль сировини, поточний контроль технологічних процесів і сертифікацію готової продукції відповідно до вимог системи НАССР.

Відділ кадрів та адміністрація включають підрозділ з кадрового діловодства й охорони праці та юридичний відділ, які забезпечують

дотримання трудового законодавства, нормування праці, ведення кадрового документообігу та правовий супровід господарської діяльності.

Лінійно-функціональна організаційна структура ТОВ «Сиророб» забезпечує ефективний розподіл управлінських функцій між підрозділами, чіткі лінії підпорядкування та відповідальності за формування витрат операційної діяльності на кожному рівні управлінської ієрархії підприємства.

Загальна характеристика діяльності підприємства дає змогу оцінити основні напрями його функціонування, організаційно-правову форму та особливості господарської діяльності. Основні відомості про діяльність ТОВ «Сиророб» наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика діяльності ТОВ «Сиророб»

№ п/п	Показник	Характеристика
1.	Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю «Сиророб»
2.	Код ЄДРПОУ	25212619
3.	Дата реєстрації	24.02.1998
4.	Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
5.	Статутний капітал, грн	9 791 199
6.	Основний вид діяльності (КВЕД)	10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру
7.	Кількість працівників, осіб	458
8.	Місцезнаходження	м. Черкаси, Черкаська область
9.	Корпоративна належність	Група «БРСМ-Нафта»

Джерело: систематизовано автором на основі[34]

ТОВ «Сиророб» здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства України та має сформовану організаційну структуру управління. Масштаби діяльності підприємства характеризуються чисельністю персоналу та наявністю корпоративної підтримки.

Для оцінки економічного стану підприємства проаналізуємо фінансові показники діяльності ТОВ «Сиророб» за 2022-2024 роки у табл. 2.2.

Аналіз основних фінансово-економічних показників підприємства за 2022–2024 роки свідчить про неоднозначну динаміку його діяльності.

Упродовж досліджуваного періоду підприємство демонструвало суттєве зростання доходів від реалізації продукції. Так, у 2024 році обсяг доходів склав 1 072 895 тис. грн, що на 508 059 тис. грн або на 89,9 % більше порівняно з 2022 роком. Це свідчить про розширення масштабів діяльності підприємства та збільшення обсягів реалізації продукції.

Таблиця 2.2

Економічні показники діяльності ТОВ «Сиророб»

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення 2024/2022	Відносне відхилення 2024/2022, %
Доходи від реалізації, тис. грн	564 836	1274297	1072895	+508059	+89,9
Чистий прибуток, тис. грн	1 603	4 162	7 154	+5551	+346,3
Валовий прибуток	35059	60638	21432	-13627	-38,9
Собівартість реалізованої продукції	529777	1213659	1051463	+521686	+98,5
Рентабельність операційної діяльності, %	0,52	0,37	0,98	+0,46	+88,46

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Позитивною тенденцією є також зростання чистого прибутку підприємства. У 2022 році його величина становила 1 603 тис. грн, тоді як у 2024 році – 7 154 тис. грн. Абсолютне відхилення склало 5 551 тис. грн, а темп приросту – 346,3 %. Така динаміка свідчить про підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства та покращення кінцевих результатів його роботи.

Водночас спостерігається негативна тенденція щодо валового прибутку. У 2024 році його обсяг зменшився до 21 432 тис. грн, що на 13 627 тис. грн або на 38,9 % менше порівняно з 2022 роком. Це може бути наслідком збільшення виробничих витрат, зростання цін на сировину, енергоносії або інших витрат, пов'язаних із виробництвом продукції.

Собівартість реалізованої продукції за аналізований період значно зросла. У 2024 році вона становила 1 051 463 тис. грн, що на 521 686 тис. грн або на 98,5 % більше, ніж у 2022 році. Така тенденція свідчить про суттєве підвищення витрат на виробництво та реалізацію продукції, що негативно вплинуло на рівень валового прибутку підприємства.

Отже, результати аналізу свідчать про зростання обсягів діяльності та чистого прибутку підприємства, однак одночасне збільшення собівартості продукції призводить до скорочення валового прибутку, що потребує вдосконалення системи управління витратами та підвищення ефективності використання ресурсів підприємства.

2.2. Організація бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності на підприємстві ТОВ «СИРОРОБ»

Витрати операційної діяльності на ТОВ «Сиророб» формуються в умовах виробництва молочної продукції, де технологічний цикл є матеріаломістким, а якість і вихід готового продукту безпосередньо залежать від норм використання сировини, режимів переробки та витрат енергоносіїв. Саме тому організація обліку витрат на підприємстві має не лише реєстраційне значення, а виступає інструментом управління собівартістю, контролю ресурсів і забезпечення достовірності фінансового результату.

Для забезпечення достовірності та своєчасності відображення витрат у системі бухгалтерського обліку на підприємстві застосовується відповідне документальне оформлення господарських операцій. Первинні документи є основою для накопичення, систематизації та контролю інформації про витрати операційної діяльності, а також забезпечують підтвердження факту здійснення витрат відповідно до вимог чинного законодавства. Основні види витрат операційної діяльності та документи, якими оформлюється їх виникнення на ТОВ «Сиророб», наведено в табл.2.3.

Первинний облік витрат операційної діяльності на ТОВ «Сиророб» здійснюється шляхом документального оформлення всіх господарських операцій відповідно до вимог чинного законодавства України. Використання первинних документів забезпечує достовірність відображення витрат у системі бухгалтерського обліку, контроль за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а також формування інформаційної бази для складання фінансової звітності та проведення аналізу витрат підприємства.

Таблиця 2.3

Первинний облік витрат операційної діяльності на ТОВ «Сиророб»

Елементи витрат операційної діяльності	Первинні документи
Матеріальні затрати	Накладні на відпуск матеріалів, лімітно-забірні картки, акти списання сировини та матеріалів
Витрати на оплату праці	Розрахунково-платіжні відомості
Відрахування на соціальні заходи	Розрахунки єдиного соціального внеску, бухгалтерські довідки
Амортизаційні витрати	Відомості нарахування амортизації
Інші операційні витрати	Акти наданих послуг, рахунки-фактури, акти виконаних робіт, бухгалтерські довідки, акти ремонту обладнання, авансові звіти, видаткові накладні, акти наданих транспортних послуг

Джерело : складено автором на основі первинних документів та облікових даних

Особливе місце у системі поточного обліку операційних витрат ТОВ «Сиророб» посідає методологія розподілу загальновиробничих витрат. Оскільки молокопереробне виробництво характеризується високим рівнем автоматизації та значною часткою цехових витрат, які не можна безпосередньо віднести на конкретний вид продукції (сир, масло, кисломолочну продукцію), виникає потреба у застосуванні економічно обґрунтованої бази їх розподілу.

Відповідно до облікової політики підприємства та вимог НП(С)БО 16 «Витрати», загальновиробничі витрати ТОВ «Сиророб» поділяються на змінні та постійні. Головною обліковою проблемою для підприємства є розподіл постійної частини загальновиробничих витрат, оскільки обсяги надходження сировини протягом року зазнають значних коливань, що

безпосередньо впливає на ступінь завантаження виробничих ліній. Якщо змінні витрати розподіляються щомісячно в повному обсязі, то постійні витрати потребують співвідношення фактичних показників діяльності з базовою потужністю ТОВ «Сиророб».

До постійних загальновиробничих витрат ТОВ «Сиророб» відносяться витрати на обслуговування і управління виробництвом молочної продукції, що залишаються незмінними при зміні обсягів переробки молочної сировини: амортизація пастеризаційних установок, сепараторів та фасувальних ліній, витрати на утримання виробничих приміщень, заробітна плата начальника цеху та майстрів. Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт калькулювання — молоко пастеризоване, кефір, масло вершкове — з використанням бази розподілу при нормальній потужності. На ТОВ «Сиророб» базою розподілу є обсяг переробленої молочної сировини у жироодинацях, що забезпечує коректне формування собівартості в умовах широкого асортиментного ряду. Нормальна потужність підприємства визначається як середньорічний плановий обсяг переробки сировини, на основі якого розраховується ставка розподілу витрат. У зимові місяці фактичний обсяг переробки молока знижується через скорочення надходження сировини від постачальників, унаслідок чого виникають нерозподілені постійні загальновиробничі витрати, які включаються до собівартості реалізованої продукції у тому звітному місяці, в якому вони виникли. Змінні загальновиробничі витрати — електроенергія для роботи виробничих ліній, вода для технологічних потреб та миючі засоби для СІР-мийки - розподіляються пропорційно фактичному обсягу переробки сировини звітного місяця.

Для систематизації облікових процедур та забезпечення наочності відображення кореспонденції рахунків залежно від умов функціонування виробництва, наведено матрицю розподілу загальновиробничих витрат підприємства (табл. 2.4). За базу розподілу загальновиробничих витрат ТОВ «Сиророб» прийнято прямі матеріальні витрати, що обумовлено матеріаломісткістю сироробного виробництва.

Таблиця 2.4

Матриця розподілу загальновиробничих витрат ТОВ «Сиророб»

Вид витрат	Стан завантаження виробничих потужностей	Порядок та методика розподілу витрат	Бухгалтерська проведення	Вплив на собівартість та фінансовий результат
Змінні (технологічна енергія, мийні засоби)	Будь-який рівень фактичного обсягу випуску	Розподіляються щомісяця повністю на основі фактичного обсягу випуску продукції.	Дт 23 «Виробництво» Кт 91 «Загальновиробничі витрати»	Повністю включаються до виробничої собівартості конкретних видів продукції.
Постійні (амортизація цехів, оплата праці апарату управління цехами)	Фактичний обсяг виробництва дорівнює або перевищує нормальну потужність	Усі постійні цехові витрати вважаються розподіленими. Переносяться на об'єкти калькулювання у повному обсязі.	Дт 23 «Виробництво» Кт 91 «Загальновиробничі витрати»	Розподілені — включаються до виробничої собівартості (Дт 23).
	Фактичний обсяг виробництва менший за нормальну потужність	Витрати розподіляються за нормативом нормальної потужності та діляться на: 1) Розподілені (в межах нормативу); 2) Нерозподілені (на лишкові витрати через недовантаження ліній).	1) Розподілені постійні: Дт 23 — Кт 91 2) Нерозподілені постійні: Дт 901 (902, 903) — Кт 91	Нерозподілені — списуються на собівартість реалізації (Дт 90), зменшуючи фінансовий результат періоду.

Джерело: складено автором на основі облікової політики підприємства та НП(С)БО16

Практичний механізм розподілу непрямих витрат на ТОВ «Сиророб» чітко розмежовує рух змінних та постійних загальновиробничих витрат. Змінна частина (технологічна електроенергія, вода, мийні засоби) щомісяця повністю списується на виробництво конкретних видів продукції — сиру, масла та кисломолочних виробів — пропорційно до вартості використаного сирого молока. Постійна частина (амортизація цехів, оклади майстрів) списується двома шляхами залежно від обсягу переробки сировини. Частина витрат у межах затвердженого нормативу завантаження ліній включається до виробничої собівартості продукції. Решта постійних витрат, яка виникає

внаслідок недовантаження або простою ліній, оминає рахунок 23 і напряду списується на собівартість реалізації. Цей метод дозволяє підприємству отримувати реальну собівартість одиниці продукції та оперативно відображати збитки від недовантаження ліній у фінансовому результаті звітного періоду.

З метою систематизації інформації про витрати операційної діяльності ТОВ «Сиророб» використовує рахунки класу 9 «Витрати діяльності», які деталізуються за субрахунками 1 і 2 рівнів (табл. 2.5)

Таблиця 2.5

Рахунки та субрахунки обліку витрат операційної діяльності на
ТОВ «Сиророб»

Рахунок	Субрахунок 1	Субрахунок 2	Назва рахунку «субрахунку»	Характеристика обліку
1	2	3	4	5
23	231	2311	Основне виробництво	Облік витрат на виробництво молочної продукції
23	231	2312	Виробництво кисломолочної продукції	Облік витрат на виготовлення кефіру, йогуртів, сметани
23	231	2313	Виробництво масла	Облік витрат на виготовлення вершкового масла
91	911	9111	Утримання та експлуатація обладнання	Амортизація, ремонт і технічне обслуговування обладнання
91	911	9112	Витрати на енергоносії	Витрати на електроенергію, воду та охолодження
91	911	9113	Контроль якості та санітарія	Лабораторний контроль і санітарна обробка
92	921	9211	Витрати на оплату праці адміністрації	Заробітна плата адміністративного персоналу
92	921	9212	Адміністративно-господарські витрати	Послуги зв'язку, канцелярія, інтернет
93	931	9311	Транспортні витрати	Доставка готової продукції
93	931	9312	Витрати на рекламу та пакування	Маркетингові та пакувальні витрати
94	941	9411	Витрати від списання запасів	Списання непридатної продукції та запасів
94	941	9412	Інші операційні витрати	Інші витрати операційної діяльності

Джерело: складено автором на основі робочого плану рахунків підприємства

Дані таблиці свідчать, що на ТОВ «Сиророб» організація обліку витрат операційної діяльності здійснюється із використанням системи рахунків та субрахунків, що забезпечує деталізацію витрат за напрямками діяльності та видами продукції. Така побудова аналітичного обліку дозволяє контролювати рівень виробничих витрат, формування собівартості продукції та ефективність використання ресурсів підприємства. Застосування субрахунків сприяє отриманню більш детальної інформації про витрати, необхідної для аналізу діяльності підприємства та прийняття управлінських рішень.

Формування показників фінансової звітності здійснюється на підставі даних синтетичного та аналітичного обліку за рахунками класу 9 «Витрати діяльності» та рахунку 79 «Фінансові результати» відповідно до вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Інформація щодо витрат виробництва, яка накопичується на рахунку 23 «Виробництво», після розподілу та списання формує показник собівартості реалізованої продукції у Звіті про фінансові результати. Дані рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» включаються до виробничої собівартості продукції та впливають на фінансовий результат підприємства. Адміністративні витрати, що обліковуються на рахунку 92 «Адміністративні витрати», у фінансовій звітності відображаються окремою статтею адміністративних витрат. Витрати, пов'язані зі збутом продукції, які узагальнюються на рахунку 93 «Витрати на збут», формують відповідний показник витрат на збут у звітності підприємства. Інші витрати операційної діяльності, облік яких ведеться на рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності», також знаходять своє відображення у формі №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Наприкінці звітного періоду витрати операційної діяльності списуються на рахунок 79 «Фінансові результати», що забезпечує визначення чистого фінансового результату діяльності ТОВ «Сиророб» за відповідний звітний період.

Оскільки підприємство коригує фінансовий результат на податкові різниці, виникає потреба в узгодженні даних Звіту про фінансові результати (Форми № 2) із показниками Податкової декларації та Додатка РІ.

Взаємозв'язок між групами витрат і їх відображенням у звітності систематизовано в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Взаємозв'язок відображення операційних витрат ТОВ «Сиророб» у фінансовій та податковій звітності

Функціональна група витрат (Рахунки 9 класу)	Відображення у Звіті про фінансові результати (Форма № 2)	Відображення у Податковій декларації з податку на прибуток	Наявність податкових різниць та коригувань (Додаток РІ до Декларації)
1	2	3	4
Собівартість реалізованої продукції (Рахунок 90)	Рядок 2050 (Включає виробничу собівартість проданих сирів та нерозподілені постійні загальновиробничі витрати)	Рядок 02 «Фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток)» (Автоматично зменшує базу оподаткування через загальний фінансовий результат)	Різниці відсутні. Податкове законодавство повністю визнає бухгалтерську собівартість реалізованої продукції.
Адміністративні витрати (Рахунок 92)	Рядок 2130 (Витрати на утримання офісу ТОВ та зарплату директора)	Рядок 02 (Консолідовано зменшують прибуток у складі бухгалтерського результату)	Різниці відсутні. Адміністративні витрати зменшують об'єкт оподаткування за даними бухгалтерського обліку.
Витрати на збут (Рахунок 93)	Рядок 2150 (Логістика, дистрибуція, реклама ТМ «Goodmilk»)	Рядок 02 (Консолідовано зменшують прибуток у складі бухгалтерського результату)	Різниці відсутні. Витрати на збут повністю враховуються при визначенні податку на прибуток.
Амортизація необоротних активів (Рахунки 91, 92, 93)	Розподіляється за статтями витрат (Рядки 2050, 2130, 2150) + розкривається у Розділі II, Рядок 2530	Впливає на загальний Рядок 02, але підлягає обов'язковому коригуванню через Рядок 03 (якщо ТОВ «Сиророб» є високодохідним підприємством).	Амортизаційні різниці (ст. 138 ПКУ): 1) Фінансовий результат збільшується на суму облікової амортизації (ряд. 1.1.1 Додатка РІ);

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4
			2) Фінансовий результат зменшується на суму податкової амортизації, розрахованої за рядками п.п. 138.3.3 ПКУ (ряд. 1.2.1 АМ Додатка РІ).
Інші операційні витрати (Резерви / Штрафи) (Рахунок 94)	Рядок 2180 (Включає списання браку, створення резервів сумнівних боргів, штрафи)	Впливає на загальний Рядок 02, але окремі статті витрат вимагають коригування через Рядок 03.	Різниці за резервами та штрафами (ст. 139, 140 ПКУ): 1) Фінансовий результат збільшується на суму витрат від створення резерву сумнівних боргів чи знецінення запасів продукції; 2) Фінансовий результат збільшується на суму штрафів, пені, нарахованих на користь контролюючих органів (ряд. 3.1.11 Додатка РІ).

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності та податкової декларації ТОВ «Сиророб»

Дані таблиці 2.6 показують, що показники собівартості реалізованої продукції, адміністративних витрат та витрат на збут повністю зменшують базу оподаткування через загальний рядок 02 Декларації про прибуток. Податкові відмінності на ТОВ «Сиророб» виникають лише при розрахунку амортизації обладнання та формуванні операційних резервів. У Додатку РІ бухгалтерська амортизація та суми створених резервів чи штрафів збільшують фінансовий результат, а податкова амортизація - зменшує його. Така побудова узагальнення забезпечує чітке дотримання податкового законодавства на основі бухгалтерських даних підприємства.

2.3. Аналіз структури та динаміки витрат операційної діяльності

Аналіз структури та динаміки витрат операційної діяльності ТОВ «Сиророб» дає можливість оцінити ефективність використання ресурсів підприємства, виявити основні тенденції зміни витрат та визначити фактори, які впливають на формування собівартості продукції і фінансових результатів діяльності підприємства. Для підприємств молочної промисловості питання управління витратами є особливо важливим, оскільки виробництво молочної продукції характеризується високою матеріаломісткістю, значною залежністю від вартості сировини, енергоносіїв та витрат на забезпечення якості продукції. В умовах повномасштабного воєнного вторгнення 2022–2024 роки стали для підприємства періодом суттєвих структурних змін у формуванні витрат: зростання цін на енергоносії, перебої у постачанні молочної сировини та підвищення логістичних витрат створили додатковий тиск на собівартість продукції.

У межах дослідження проведено горизонтальний та структурний аналіз витрат за 2023-2024 роки, факторний аналіз прибутку. Горизонтальний аналіз табл. 2.5 показує абсолютні та відносні зміни витрат, що дозволяє оцінити темпи їх зростання або зменшення та їхній вплив на фінансовий результат.

Таблиця 2.7

Динаміка операційних витрат ТОВ „Сиророб” за 2022-2024 рр.

Операційні витрати	2022 рік	2023 рік		2024 рік	
	сума, грн.	сума, грн.	в % до попереднього року	сума, грн.	в % до попереднього року
Собівартість реалізованої продукції	529777	1213659	129,09	1051463	-13,36
Адміністративні витрати	15192	15848	4,32	40493	155,51
Витрати на збут	43638	67684	55,10	76375	12,84
Інші операційні витрати	1641	2028	23,58	2873	41,67
Всього операційних витрат	590248	1299219	120,11	1171204	-9,85

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства

Дані таблиці свідчать про суттєві зміни в обсягах та структурі операційних витрат ТОВ «Сиророб» протягом 2022–2024 років. Загальна сума операційних витрат підприємства у 2022 році становила 590 248 грн, у 2023 році зросла до 1 299 219 грн, що на 120,11 % більше порівняно з попереднім роком. Таке значне зростання було обумовлене збільшенням обсягів виробництва та реалізації продукції, підвищенням вартості молочної сировини, енергоносіїв, транспортних послуг та інших виробничих ресурсів. У 2024 році загальна сума операційних витрат зменшилась до 1 171 204 грн, що на 9,85 % менше порівняно з 2023 роком. Це може свідчити про часткову оптимізацію витрат або скорочення обсягів виробництва окремих видів продукції.

Найбільшу частку протягом усього досліджуваного періоду займала собівартість реалізованої продукції. У 2023 році вона зросла на 129,1% — до 1 213 659 тис. грн, а у 2024 році знизилася на 13,4% — до 1 051 463 тис. грн, залишаючись при цьому основним елементом операційних витрат підприємства, що характерно для матеріаломістких виробництв молочної галузі. Найбільш тривожною тенденцією є зростання адміністративних витрат у 2024 році на 155,5% — з 15 848 до 40 493 тис. грн, тобто більш ніж удвічі за один рік, що свідчить про суттєве підвищення витрат на управління підприємством. Витрати на збут зростали стабільно: у 2023 році — на 55,1%, у 2024 році — на 12,8%, що відображає розширення дистриб'юторської мережі та підвищення транспортних тарифів. Інші операційні витрати займають незначну частку, однак також демонструють тенденцію до зростання — на 23,6% у 2023 році та на 41,7% у 2024 році.

Для більш наочного відображення змін у структурі операційних витрат ТОВ «Сиророб» доцільно розглянути динаміку основних елементів витрат у графічному вигляді. Це дозволяє оцінити тенденції зміни окремих видів операційних витрат та визначити їх вплив на результати діяльності підприємства. Динаміку елементів операційних витрат ТОВ «Сиророб» за 2022–2024 роки наведено на рис. 2.3.

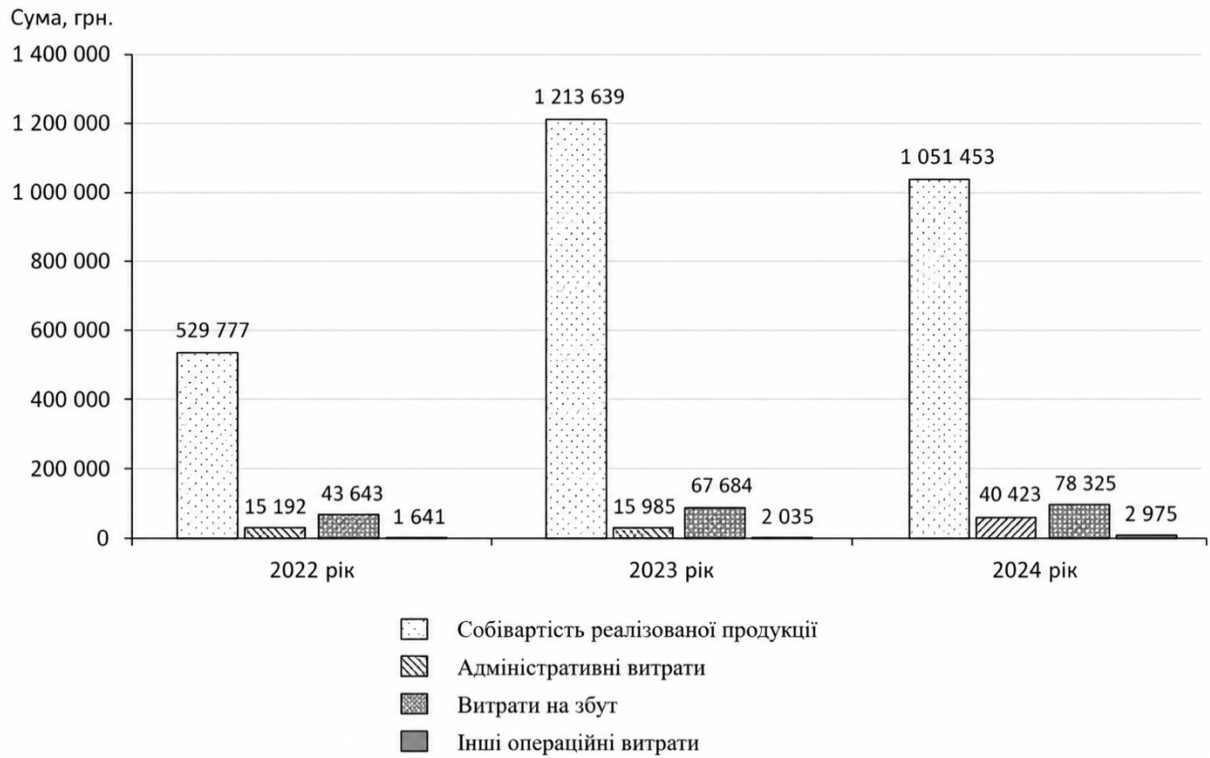

Рис.2.3. Динаміка елементів операційних витрат ТОВ «Сиророб»

Дані рис. 2.3 підтверджують тенденцію до значного зростання операційних витрат підприємства у 2023 році та їх часткового скорочення у 2024 році. Найбільшу частку у структурі витрат протягом усього досліджуваного періоду займала собівартість реалізованої продукції, що обумовлено специфікою діяльності підприємства та високою матеріаломісткістю виробництва молочної продукції.

Для поглибленого дослідження причин зміни операційних витрат проведено аналіз їх елементів відповідно до даних розділу 2 Звіту про фінансові результати (Форма № 2). Динаміку елементів операційних витрат ТОВ «Сиророб» за 2022–2024 роки наведено в табл. 2.8.

За даними табл. 2.8 загальна сума операційних витрат за елементами стабільно зростала протягом усього досліджуваного періоду: у 2023 році — на 34,9%, у 2024 році — на 29,7%, що свідчить про послідовне розширення масштабів операційної діяльності підприємства.

Таблиця 2.8

Динаміка елементів операційних витрат ТОВ «Сиророб» за 2022–2024 рр

Елементи витрат	2022 рік	2023 рік		2024 рік	
	сума, тис. грн.	сума, тис. грн.	в % до попереднього року	сума, тис. грн.	в % до попереднього року
матеріальні затрати	547362	767 523	+40,2	994148	+29,5
витрати на оплату праці	52 153	53 353	+2,3	80 427	+50,7
відрахування на соціальні заходи	11 434	11 527	+0,8	12 975	+12,6
амортизація	16 881	18 227	+8,0	20 503	+12,5
інші операційні витрати	38 366	48 080	+25,3	57 283	+19,1
Всього операційних витрат	666 196	898 710	+34,9	1 165 336	+29,7

Джерело: складено автором за даними Форми № 2 ТОВ «Сиророб» за 2022–2024 рр.

Найбільшу питому вагу в структурі елементів витрат стабільно займають матеріальні затрати. У 2022 році їх сума становила 547 362 тис. грн, у 2023 році зросла до 767 523 тис. грн — на 40,2%, а у 2024 році збільшилася до 994 148 тис. грн — ще на 29,5%. Таке стійке зростання матеріальних затрат є прямим наслідком підвищення закупівельних цін на молочну сировину, пакувальні матеріали та допоміжні речовини для виробництва молочної продукції в умовах загальної інфляції та нестабільності ринку сировини.

Витрати на оплату праці у 2022–2023 роках зростали помірно — лише на 2,3%, що свідчить про відносну стабільність кадрового складу підприємства у цей період. Однак у 2024 році відбувся різкий стрибок — на 50,7%, з 53 353 до 80 427 тис. грн, що узгоджується із зафіксованим раніше аномальним зростанням адміністративних витрат і може свідчити про підвищення рівня оплати праці як виробничого, так і управлінського персоналу. Відрахування на соціальні заходи змінювалися пропорційно витратам на оплату праці — незначне зростання у 2023 році на 0,8% та збільшення на 12,6% у 2024 році.

Амортизаційні відрахування зростали рівномірно — на 8,0% у 2023 році та на 12,5% у 2024 році, що відображає поступове оновлення та

розширення виробничих потужностей підприємства — пастеризаційного обладнання, сепараторів та фасувальних ліній. Інші операційні витрати зростали стабільно — на 25,3% у 2023 році та на 19,1% у 2024 році, що свідчить про збільшення витрат, які супроводжують операційну діяльність, але не належать безпосередньо до виробничих чи збутових.

Для оцінки змін у співвідношенні окремих статей витрат проведено структурний аналіз, результати якого наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Структура операційних витрат ТОВ «Сиророб» за 2022–2024 рр.

Операційні витрати	2022 рік	2023 рік		2024 рік	
	Питома вага, %	питома вага, %	в % до попереднього року	питома вага, %	в % до попереднього року
Собівартість реалізованої продукції	89,7	93,4	+3,7	89,8	+0,1
Адміністративні витрати	2,6	1,2	-1,4	3,5	+0,9
Витрати на збут	7,4	5,2	-2,2	6,5	-0,9
Інші операційні витрати	0,3	0,2	-0,1	0,2	-0,1
Всього	100,0	100,0	—	100,0	—

Джерело: розраховано автором за даними Форми № 2 ТОВ «Сиророб» за 2022–2024 рр.

За даними таблиці 2.9 структура операційних витрат ТОВ «Сиророб» протягом досліджуваного періоду залишалася відносно стабільною. Собівартість реалізованої продукції стабільно займає близько 90% сукупних витрат — у 2022 році 89,7%, у 2023 році 93,4%, у 2024 році 89,8%. Зростання питомої ваги собівартості у 2023 році на 3,7 п.п. свідчить про випереджальне зростання виробничих витрат порівняно з іншими статтями. Питома вага адміністративних витрат у 2023 році скоротилася з 2,6% до 1,2%, однак у 2024 році зросла до 3,5%, що підтверджує аномальний характер стрибка адміністративних витрат у 2024 році. Частка витрат на збут дещо скоротилася — з 7,4% у 2022 році до 6,5% у 2024 році, що свідчить про

відносну стабілізацію збутових витрат на тлі загального зростання операційної діяльності.

Адміністративні витрати ТОВ «Сиророб» у 2022 році становили 15 192 грн, а у 2023 році збільшилися до 15 848 грн, що на 4,32 % більше порівняно з попереднім роком. У 2024 році спостерігається суттєве зростання адміністративних витрат до 40 493 грн, тобто на 155,51 % порівняно з 2023 роком. Таке зростання може бути пов'язане зі збільшенням витрат на оплату праці адміністративного персоналу, витрат на управління підприємством, оплату послуг зв'язку, програмного забезпечення, оренди та інших загальногосподарських потреб.

Витрати на збут також мали тенденцію до зростання. У 2022 році їх сума становила 43 638 грн, у 2023 році — 67 684 грн, що на 55,10 % більше порівняно з попереднім роком. У 2024 році витрати на збут зросли до 76 375 грн, тобто на 12,84 %. Зростання даного виду витрат свідчить про активізацію діяльності підприємства у сфері реалізації продукції, збільшення транспортних витрат, витрат на пакування, рекламу та просування продукції на ринку.

Інші операційні витрати у структурі витрат підприємства займають незначну частку, проте також демонструють тенденцію до зростання. У 2022 році їх величина становила 1 641 грн, у 2023 році — 2 028 грн, що на 23,58 % більше порівняно з попереднім роком. У 2024 році інші операційні витрати збільшилися до 2 873 грн, тобто на 41,67 %. Таке зростання може бути пов'язане зі збільшенням витрат, які не належать безпосередньо до виробничих або збутових, але виникають у процесі операційної діяльності підприємства.

Проведений аналіз динаміки операційних витрат ТОВ «Сиророб» свідчить про значне зростання витрат підприємства у 2023 році та їх часткове скорочення у 2024 році. Основну частку витрат становить собівартість реалізованої продукції, що є характерним для підприємств молочної промисловості. Водночас зростання адміністративних витрат і витрат на збут

свідчить про розширення масштабів діяльності підприємства та підвищення витрат на управління і реалізацію продукції. У зв'язку з цим важливим напрямом підвищення ефективності діяльності ТОВ «Сиророб» є вдосконалення системи управління витратами, оптимізація виробничих процесів та посилення контролю за використанням ресурсів підприємства.

2.4. Факторний аналіз впливу витрат операційної діяльності на фінансовий результат

Операційна діяльність підприємства є основним джерелом формування його фінансового результату, а витрати, що виникають у її процесі, безпосередньо визначають рівень прибутковості. Для ТОВ «Сиророб» як виробника молочної продукції характерна висока питома вага витрат у структурі доходів, що зумовлює особливу актуальність дослідження їх впливу на кінцевий фінансовий результат. Від початку війни 2022–2024 роки стали для підприємства періодом суттєвих структурних змін у формуванні витрат: зростання цін на енергоносії, перебої у постачанні молочної сировини та підвищення логістичних витрат створили додатковий тиск на собівартість продукції. Водночас підприємство зберегло операційну прибутковість, що свідчить про достатній рівень адаптаційного потенціалу системи управління витратами.

Факторний аналіз дозволяє кількісно виміряти вплив кожної окремої статті доходів і витрат на зміну фінансового результату від операційної діяльності, що є принципово важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. На відміну від загального горизонтального аналізу, який лише фіксує абсолютні та відносні відхилення показників, факторний аналіз дозволяє встановити причинно-наслідковий зв'язок між змінами окремих статей звітності та результативним показником — операційним прибутком.

Інформаційною базою аналізу слугують дані Звіту про фінансові результати (Форма № 2) ТОВ «Сиророб» за 2022–2024 роки. Для оцінки факторного впливу окремих статей витрат на фінансовий результат застосовано метод ланцюгових підстановок та метод абсолютних різниць. Вихідні дані та результати розрахунків наведено в таблиці 2.10

Таблиця 2.10

Вихідні дані для проведення факторного аналізу впливу витрат операційної діяльності на фінансовий результат ТОВ "СИРОРОБ" за 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	Вплив на фінансові результат 2024/2022, тис. грн
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	564 836	1 274 297	1 072 895	+508 059
Собівартість реалізації, тис. грн	529 777	1 213 659	1 051 463	–521 686
Валовий прибуток, тис. грн	35 059	60 638	21 432	–13 627
Адміністративні витрати, тис. грн	15 192	15 848	40 493	–25 301
Витрати на збут, тис. грн	43 638	67 684	76 375	–32 737
Інші операційні доходи, тис. грн	28 345	29 678	108 779	+80 434
Інші операційні витрати, тис. грн	1 641	2 028	2 873	–1 232
Інші фінансові доходи	127	451	720	593
Інші доходи	-	41	-	-
Інші витрати	992	13	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток), тис. грн	2 933	4 756	10 470	+7 537
Чистий фінансовий результат (прибуток), тис. грн	1 603	4 162	7 154	+5 551

Джерело: складено автором на основі Форми № 2 ТОВ "СИРОРОБ" за 2022–2024 рр.

Аналіз вихідних даних свідчить, що за 2022–2024 роки чистий дохід від реалізації ТОВ «Сиророб» зріс на 508 059 тис. грн, однак собівартість реалізації збільшилась на 521 686 тис. грн, що перевищує приріст доходу та спричинило скорочення валового прибутку з 35 059 до 21 432 тис. грн. Адміністративні витрати у 2024 році зросли більш ніж удвічі порівняно з

2023 роком — з 15 848 до 40 493 тис. грн, що є найтривожнішою тенденцією досліджуваного періоду. Позитивне значення підсумкового фінансового результату забезпечене переважно за рахунок зростання інших операційних доходів на 80 434 тис. грн, а не покращення основної виробничої діяльності.

Для наочного представлення факторного впливу застосовано модель адитивного розкладу фінансового результату.

Відповідно до неї чистий фінансовий результат визначається за формулою: 2.1

$$\text{ЧФР} = \text{ЧД} - \text{СВ} - \text{АВ} - \text{ВЗ} - \text{ІОВ} + \text{ІОД} + \text{ІФД} + \text{ІД} - \text{ІВ} - \text{ПНП} \quad (2.1)$$

де ЧД – чистий дохід від реалізації;

СВ – собівартість реалізації;

АВ – адміністративні витрати;

ВЗ – витрати на збут;

ІОВ – інші операційні витрати;

ІОД – інші операційні доходи;

ІФД – інші фінансові доходи;

ІД – інші доходи;

ПНП – податок на прибуток.

Відповідно до методу абсолютних різниць вплив кожного фактора визначається як зміна цього фактора у звітному періоді порівняно з базовим. Оскільки модель є адитивною, вплив доходних статей на ЧФР є прямим — зростання доходу збільшує результат, а вплив витратних статей є оберненим — зростання витрат зменшує результат. Алгебраїчна сума впливів усіх факторів дорівнює загальній зміні чистого фінансового результату, що забезпечує перевірку правильності розрахунків — у даному випадку +5 551 тис. грн. Застосування методу абсолютних різниць дозволяє кількісно оцінити вплив кожного фактора на зміну чистого фінансового результату у 2024 р. порівняно з 2022 р. (табл. 2.11)

Таблиця 2.11

Факторний аналіз зміни чистого фінансового результату ТОВ
«Сиророб»

Фактор	Зміна показника, тис. грн	Вплив на ЧФР, тис. грн
Збільшення чистого доходу від реалізації	+508 059	+508 059
Зростання собівартості реалізації	+521 686	–521 686
Зростання адміністративних витрат	+25 301	–25 301
Зростання витрат на збут	+32 737	–32 737
Зростання інших операційних доходів	+80 434	+80 434
Зростання інших операційних витрат	+1 232	–1 232
Зміна фінансових витрат та інших статей	–2 354	+2 014
Сумарний вплив факторів (зміна ЧФР)	-	+5 551

Джерело: розраховано автором за даними Форми № 2 ТОВ "СИРОРОБ" за 2022–2024 рр.

Детальний розгляд факторів свідчить про таке. Зростання чистого доходу від реалізації на 508 059 тис. грн стало наслідком розширення географії збуту та підвищення відпускних цін на молочну продукцію в умовах загальної інфляції, що забезпечило найбільший позитивний внесок у зміну фінансового результату. Зростання собівартості на 521 686 тис. грн відбулося випереджальними темпами відносно доходу та є прямим наслідком підвищення закупівельних цін на молоко-сировину, зростання витрат на електроенергію і газ, а також подорожчання пакувальних матеріалів — цей фактор здійснив найбільший негативний вплив на фінансовий результат. Різке зростання адміністративних витрат у 2024 році на 25 301 тис. грн пояснюється збільшенням фонду оплати праці управлінського персоналу та витратами на вдосконалення управлінських процесів. Зростання витрат на збут на 32 737 тис. грн відображає розширення дистриб'юторської мережі та підвищення транспортних тарифів. Найбільш позитивним нетиповим фактором стало зростання інших операційних доходів на 80 434 тис. грн, що

фактично компенсувало значну частину негативного впливу витратних статей і дозволило підприємству зберегти позитивний фінансовий результат.

Отже, результати факторного аналізу свідчать, що у 2024 році порівняно з 2022 роком чистий фінансовий результат ТОВ «Сиророб» зріс на 5 551 тис. грн. Найбільший позитивний вплив на зміну чистого фінансового результату мало збільшення чистого доходу від реалізації продукції, яке забезпечило приріст фінансового результату на 508 059 тис. грн. Також позитивно на діяльність підприємства вплинуло зростання інших операційних доходів на 80 434 тис. грн.

Водночас негативний вплив на чистий фінансовий результат мало значне зростання собівартості реалізованої продукції, яке призвело до зменшення фінансового результату на 521 686 тис. грн. Крім того, негативний вплив спричинило збільшення адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат підприємства. Це свідчить про зростання витрат на управління підприємством, забезпечення реалізації продукції та здійснення операційної діяльності.

Проведений аналіз підтверджує, що основним фактором, який стримує підвищення прибутковості ТОВ «Сиророб», є високий рівень собівартості продукції. У зв'язку з цим пріоритетними напрямками підвищення прибутковості ТОВ «Сиророб» є: оптимізація закупівельної політики щодо молочної сировини, перегляд структури адміністративних витрат, стрімке зростання яких у 2024 році потребує окремого управлінського рішення, а також посилення контролю за формуванням собівартості в розрізі кожного виду продукції.

РОЗДІЛ 3

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТОВ «СИРОРОБ»

3.1. Вдосконалення організації обліку витрат та калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Сиророб»

Проведений аналіз організації обліку витрат ТОВ «Сиророб» виявив низку системних недоліків, що негативно впливають на достовірність собівартості продукції та оперативність управлінських рішень. Серед ключових проблем — відсутність аналітичного обліку за місцями виникнення витрат, неналежне відображення браку у виробництві, несвоєчасне оформлення первинної документації та недостатня автоматизація облікового процесу. Для усунення зазначених недоліків пропонується комплекс заходів, що охоплює вдосконалення робочого плану рахунків, перегляд облікової політики та впровадження графіка документообігу.

У табл. 3.1 систематизовано виявлені недоліки обліку витрат ТОВ «Сиророб» та сформульовано конкретні пропозиції щодо їх усунення.

Першочерговим заходом є деталізація аналітичного обліку загальновиробничих витрат шляхом відкриття субрахунків у розрізі виробничих підрозділів. Це дозволить виявляти відхилення витрат кожного цеху від встановлених нормативів і приймати своєчасні коригувальні рішення. Для молокопереробного підприємства, де виробничий процес охоплює кілька технологічно різних переділів (пастеризація, коагуляція, пресування, дозрівання), такий підхід є особливо актуальним.

Другим за пріоритетністю є запровадження обліку браку на рахунку 24 «Брак у виробництві». Відсутність окремого обліку не дозволяє ані стягувати

відшкодування з винних осіб, ані здійснювати систематичний контроль якості.

Таблиця 3.1

Недоліки організації обліку витрат ТОВ «Сиророб» та пропозиції щодо їх усунення

№ з/п	Виявлений недолік	Причина виникнення	Наслідки для обліку	Пропонований захід
1	Відсутність аналітичного обліку загальновиробничих витрат у розрізі цехів	Єдиний субрахунок 91 без деталізації за місцями виникнення витрат	Неможливість контролювати економію/перевитрату по кожному виробничому підрозділу	Відкрити субрахунки 91/1 «Цех зрілих сирів», 91/2 «Цех плавлених сирів», 91/3 «Цех фасування»
2	Консолідований облік прямих матеріальних витрат без виокремлення втрат від браку	Відсутність субрахунку 24 «Брак у виробництві» в робочому плані рахунків	Завищення собівартості готової продукції; неможливість стягнення збитків із винних осіб	Ввести субрахунок 24 «Брак у виробництві»; розробити форму акта на брак із зазначенням причини та винної особи
3	Відсутність нормативної калькуляції; облік ведеться лише за фактичними витратами	Нормативи витрат молока, закваски, пакування не затверджені наказом керівника	Неможливість оперативного виявлення відхилень; запізніле реагування на перевитрату	Розробити технологічні карти та затвердити нормативні калькуляції для кожного виду сиру; запровадити нормативний метод обліку витрат
4	Первинні документи (лімітно-забірні карти, накладні на відпуск у виробництво) оформлюються із запізненням	Відсутність графіка документообігу; несистематичне навчання МВО	Некоректне відображення залишків НЗВ; викривлення витрат звітного місяця	Затвердити графік документообігу; встановити відповідальність МВО за своєчасне оформлення первинних документів

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Удосконалена структура субрахунків до рахунків 23, 24 та 91, яка пропонується для впровадження в ТОВ «Сиророб» представлена в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Удосконалена аналітична структура рахунків обліку витрат ТОВ «Сиророб»

Рахунок	Субрахунок	Назва	Призначення
23	23/1	Виробництво твердих сирів	Облік прямих витрат на виробництво твердих і напівтвердих сортів
23	23/2	Виробництво плавлених сирів	Облік прямих витрат на виробництво плавлених продуктів
23	23/3	Виробництво кисломолочної продукції	Облік витрат на супутню продукцію (сироватка, кисломолочні продукти)
24	24/1	Виправний брак	Витрати на усунення дефектів продукції, що підлягає переробці
24	24/2	Остаточний брак	Вартість продукції, що не підлягає реалізації; відшкодування від винних осіб
91	91/1	ЗВВ цеху зрілих сирів	Загальновиробничі витрати підрозділу зрілих сирів
91	91/2	ЗВВ цеху плавлених сирів	Загальновиробничі витрати підрозділу плавлення
91	91/3	ЗВВ цеху фасування	Витрати на пакування, стрейч, маркування

Джерело: розроблено автором.

Запропонована структура рахунків повністю відповідає вимогам П(С)БО 16 «Витрати» та Інструкції про застосування Плану рахунків, затвердженої наказом Міністерства фінансів України № 291. Деталізація субрахунку 91 за цехами дозволяє формувати управлінські звіти в розрізі місць виникнення витрат без додаткового ведення паралельного управлінського обліку, що знижує трудомісткість облікового процесу.

Важливим елементом є впровадження регламентованого графіка документообігу. Несвоєчасне оформлення первинних документів призводить до некоректного відображення залишків незавершеного виробництва та

викривлення собівартості звітнього місяця. Запропонований графік документообігу для ТОВ «Сиророб» (табл. 3.3)

Таблиця 3.3

Рекомендований графік документообігу з обліку виробничих витрат

ТОВ «Сиророб»

Документ	Відповідальний за складання	Термін подання до бухгалтерії	Відповідальний за обробку
Лімітно-забірна карта	Майстер зміни	Наступний робочий день	Бухгалтер виробничого відділу
Накладна на відпуск матеріалів у виробництво	Комірник складу сировини	День відпуску матеріалів	Бухгалтер виробничого відділу
Акт на брак	Начальник цеху	Протягом 2 годин після виявлення	Технолог + головний бухгалтер
Звіт про випуск готової продукції	Начальник виробництва	1-й робочий день наступного місяця	Бухгалтер-калькулятор
Табель обліку робочого часу	Майстер зміни	3-й робочий день наступного місяця	Бухгалтер із нарахування зарплати
Акт інвентаризації НЗВ	Комісія (не менше 3 осіб)	Останній день кожного місяця	Головний бухгалтер

Джерело: розроблено автором.

Реалізація запропонованих заходів потребує одноразових витрат на налаштування модуля «Виробництво» в програмному комплексі та навчання персоналу (8-16 академічних годин). Очікуваний ефект - підвищення точності собівартості продукції та можливість оперативного виявлення перевитрати впродовж звітнього місяця, а не за його підсумками.

3.2. Організаційно-методичні заходи з удосконалення аналізу витрат операційної діяльності ТОВ «Сиророб»

Існуюча практика аналізу витрат ТОВ «Сиророб» переважно базується на горизонтальному та вертикальному аналізі статей собівартості, який здійснюється у статичному розрізі без належного врахування причинно-наслідкових зв'язків формування витрат. Такий підхід обмежується фіксацією змін у структурі та динаміці витрат, проте не дозволяє глибоко

дослідити фактори, що зумовлюють ці зміни, та не забезпечує співставлення фактичних витрат із заздалегідь визначеними нормативами. У результаті управлінський персонал отримує лише загальну картину зростання або зниження собівартості без можливості деталізованого аналізу джерел відхилень. Система показників, що рекомендується для систематичного аналізу витрат ТОВ «Сиророб», наведена в табл. 3.4

Таблиця 3.4

Рекомендована система показників аналізу витрат ТОВ «Сиророб»

№	Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст	Нормативне значення
1	Витратомісткість продажів (ВМ)	$ВМ = (СВ + АВ + ВЗ) / ЧД$	Частка сукупних витрат у кожній гривні чистого доходу; відображає загальну ефективність витрат	$< 0,95$ (бажано $< 0,90$)
2	Матеріаломісткість виробництва (ММ)	$ММ = МВ / ОВП$	Витрати матеріалів на 1 грн обсягу виробленої продукції; для молокопереробки норма залежить від виходу сиру з молока	$\leq 0,72 - 0,75$
3	Зарплатомісткість (ЗМ)	$ЗМ = ВОП / ОВП$	Витрати на оплату праці на 1 грн продукції; зростання є сигналом до аналізу продуктивності праці	Галузь: $0,08 - 0,12$
4	Питома вага загальновиробничих витрат у собівартості (%)	$ЗВВ\% = ЗВВ / СВ \times 100$	Показує навантаження загальновиробничих витрат на собівартість; надмірне зростання свідчить про неефективне використання виробничих потужностей	$15 - 22\%$
5	Рентабельність витрат (РВ)	$РВ = \Pi / (СВ + АВ + ВЗ) \times 100$	Прибуток на 1 грн понесених витрат; узагальнений показник ефективності витратної діяльності	$> 5\%$
6	Відносна економія (перевитрата) матеріалів	$ВЕМ = МВф - МВпл \times (ЧДф / ЧДпл)$	Відхилення фактичних матеріальних витрат від скоригованого плану з урахуванням зміни обсягу реалізації	0 або < 0
7	Коефіцієнт виходу сиру з молока (Квих)	$Квих = Мсир / Ммол \times 100\%$	Технологічний показник ефективності використання основної сировини; прямо впливає на матеріаломісткість	$10 - 12\%$ (твердий сир)

Джерело: розроблено автором

Система показників охоплює ключові аспекти витратної діяльності підприємства, включаючи ресурсомісткість виробництва, структуру собівартості, ефективність використання матеріалів і трудових ресурсів, а також загальний рівень рентабельності витрат. Застосування цих показників у динаміці дозволяє оцінювати не лише поточний стан витрат, а й тенденції їх зміни, що є важливим для стратегічного управління підприємством.

Застосування такого підходу ускладнює виявлення внутрішніх резервів підвищення ефективності виробництва, оскільки не розмежовує вплив зовнішніх факторів, таких як коливання цін на сировину, енергоносії та інші ресурси, і внутрішніх факторів, пов'язаних із рівнем організації виробничого процесу, продуктивністю праці, технологічними втратами та ефективністю використання матеріальних ресурсів. Унаслідок цього управлінські рішення щодо оптимізації витрат часто мають фрагментарний характер і не забезпечують системного зниження собівартості.

Більш ефективним підходом до аналізу витрат є впровадження розширеної системи аналітичних показників, яка дозволяє комплексно оцінювати ефективність використання ресурсів підприємства, а також використання нормативного методу аналізу відхилень. Даний метод передбачає встановлення економічно обґрунтованих норм витрат за основними елементами собівартості та подальше порівняння фактичних показників із нормативними. Це дає змогу не лише зафіксувати відхилення, але й визначити їх причини за кожним видом ресурсів окремо.

Використання такої методики забезпечує більш точну оцінку ефективності витратної політики підприємства, дозволяє своєчасно виявляти нераціональне використання матеріалів, надлишкові витрати на оплату праці, перевищення загальновиробничих витрат, а також інші фактори, що негативно впливають на собівартість продукції. Крім того, впровадження нормативного підходу створює основу для формування системи внутрішнього контролю витрат та підвищує обґрунтованість управлінських рішень.

Для забезпечення системного та регулярного проведення аналізу витрат у ТОВ «Сиророб» пропонується впровадження комплексу

організаційно-методичних заходів, спрямованих на автоматизацію аналітичних процедур, підвищення оперативності отримання управлінської інформації та посилення контролю за витратами на рівні підрозділів. Запропонований план заходів (табл. 3.5) передбачає інтеграцію аналітичних інструментів у систему бухгалтерського обліку, впровадження факторного аналізу на регулярній основі, а також використання мотиваційних механізмів через систему KPI, що стимулюватиме керівників структурних підрозділів до раціонального використання ресурсів.

Таблиця 3.5

План заходів із впровадження удосконаленої методики аналізу витрат у
ТОВ «Сиророб»

№	Захід	Відповідальний	Очікуваний результат	Термін реалізації
1	Розробка форми управлінського звіту «Аналіз витрат за видами продукції» з автоматичним розрахунком відхилень від нормативу	Головний бухгалтер + ІТ	Оперативне виявлення статей перевитрати; скорочення часу на підготовку звіту на 40%	1 місяць
2	Впровадження щомісячного факторного аналізу собівартості у розрізі видів продукції з поданням керівнику	Бухгалтер-аналітик	Обґрунтовані управлінські рішення щодо ціноутворення та оптимізації асортименту	Постійно (з 1-го місяця)
3	Введення KPI «відхилення фактичних витрат від нормативних» для начальників цехів (не > +5%)	Директор + HR	Мотивація до економії ресурсів; зниження матеріаломісткості на 2–3%	3 місяці
4	Проведення щоквартального ABC-аналізу витрат: виокремлення статей групи А (>70% загальних витрат) для поглибленого контролю	Головний бухгалтер	Концентрація управлінських зусиль на найвагоміших статтях витрат	Постійно (щоквартально)
5	Формування бюджету витрат на наступний рік за методом «від нуля» для адміністративних та збутових витрат	Фінансовий директор	Виключення «успадкованих» витрат; потенційна економія 10–15% адмін. витрат	4 місяці до початку планового року

Джерело: розроблено автором.

Очікується, що реалізація запропонованих заходів дозволить суттєво підвищити ефективність управління витратами, забезпечить більш прозору структуру собівартості та створить умови для виявлення і використання внутрішніх резервів зниження витрат.

Таким чином, запропонований підхід забезпечує перехід від традиційного описового аналізу витрат до комплексної аналітико-управлінської системи, яка базується на поєднанні нормативного планування, факторного аналізу та сучасних інструментів контролінгу, що в цілому підвищує ефективність фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сиророб».

ВИСНОВКИ

За результатами виконання кваліфікаційної роботи вирішено десять поставлених завдань, що дозволило досягти її мети — теоретично обґрунтувати сутність витрат операційної діяльності підприємства, дослідити організацію їх бухгалтерського обліку та економічного аналізу, а також розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління витратами ТОВ «Сиророб».

1. Досліджено особливості діяльності молочних підприємств та їх вплив на систему бухгалтерського обліку. Встановлено п'ять ключових галузевих особливостей: використання швидкопсувної сировини (вимагає щоденного документування), багатокomпонентність молока (подвійний облік у фізичній масі та в перерахунку на базисну жирність 3,4 %), комплексність переробки з наявністю побічних продуктів (сироватка, відвійки), жорсткі санітарні вимоги НАССР та сезонність надходження сировини. Кожна з цих особливостей формує специфічні завдання для системи бухгалтерського обліку, що відображено у таблиці взаємозв'язку галузевих особливостей та облікових процедур.

2. Розкрито поняття витрат підприємства та узагальнено їх класифікацію. Систематизація поглядів вітчизняних науковців засвідчила відсутність єдиного підходу до трактування цього поняття: одні автори розглядають витрати крізь призму динаміки активів та зобов'язань, інші — як процес перенесення вартості спожитих ресурсів на готовий продукт, треті — як інвестиційну складову, спрямовану на отримання майбутніх вигод. Для цілей дослідження систематизовано класифікацію витрат за п'ятьма ознаками (за економічними елементами, видами діяльності, відношенням до обсягу виробництва, способом калькулювання, економічною доцільністю), а також визначено галузеву класифікацію витрат молочних підприємств.

3. Визначено методологію обліку витрат операційної діяльності молочних підприємств. Встановлено, що облік витрат на ТОВ «Сиророб» здійснюється відповідно до вимог НП(С)БО 16 із застосуванням рахунків класу 9 (90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші операційні витрати»). Розроблено розширену систему аналітичних субрахунків третього порядку, зокрема 9111 «Утримання та експлуатація обладнання», 9112 «Витрати на енергоносії», 9113 «Контроль якості та санітарія». Визначено порядок відображення операційних витрат у фінансовій та податковій звітності, у тому числі механізм виникнення та відображення амортизаційних різниць і різниць за резервами в Додатку РІ до Декларації з податку на прибуток.

4. Охарактеризовано методику аналізу витрат операційної діяльності. Встановлено, що методологічними засадами аналізу є горизонтальний (оцінка динаміки), структурний (питома вага елементів) та факторний (кількісна оцінка впливу чинників) аналіз, що в сукупності забезпечують комплексне дослідження формування та зміни витрат. Витрати операційної діяльності є комплексною обліково-економічною категорією, яка відображає сукупність ресурсів, використаних підприємством для здійснення основної виробничої та господарської діяльності. Відповідно до НП(С)БО 16 витрати визнаються витратами звітного періоду у разі зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу.

5. Надано організаційно-економічну характеристику ТОВ «Сиророб». Підприємство є одним із молокопереробних виробників регіону, здійснює комплексну переробку молока з виробництвом широкого асортименту молочної продукції. Аналіз фінансово-господарської діяльності за 2022–2024 роки показав суттєве зростання обсягів операційної діяльності на тлі значного збільшення витрат, що зумовлює необхідність вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами.

6. Досліджено організацію бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності на підприємстві ТОВ «Сиророб». Встановлено, що підприємство веде облік витрат за функціональними групами відповідно до вимог НП(С)БО 16. Разом з тим виявлено недоліки: відсутність аналітичного обліку загальновиробничих витрат за місцями їх виникнення в розрізі виробничих ділянок, відсутність субрахунку 24 «Брак у виробництві», що не дозволяє відокремлено контролювати втрати від браку молочної продукції, та відсутність нормативних калькуляцій — що в сукупності знижує інформативність облікових даних для управлінських рішень.

7. Здійснено аналіз структури та динаміки витрат операційної діяльності підприємства. Горизонтальний аналіз показав, що загальна сума операційних витрат ТОВ «Сиророб» зросла з 590 248 тис. грн у 2022 році до 1 299 219 тис. грн у 2023 році (+120,1 %), після чого знизилась до 1 171 204 тис. грн у 2024 році (−9,9 %). За елементами витрат сукупний приріст за 2022–2024 роки становив 74,9 % — з 666 196 до 1 165 336 тис. грн, із домінуючою часткою матеріальних затрат (до 85,3 %). Структурний аналіз підтвердив стабільне переважання собівартості реалізованої продукції (89,7–93,4 % сукупних витрат) та виявив аномальне зростання частки адміністративних витрат — з 1,2 % у 2023 році до 3,5 % у 2024 році.

8. Проведено факторний аналіз впливу витрат операційної діяльності на фінансовий результат ТОВ «Сиророб». Встановлено, що за 2022–2024 роки чистий прибуток підприємства збільшився на 346,3 % — з 3 021 до 13 487 тис. грн. Проте ключовим рушієм цього зростання стало збільшення інших операційних доходів на 80 434 тис. грн, а не підвищення ефективності основного виробництва. Водночас зростання собівартості реалізації чинило найбільший негативний вплив на фінансовий результат (−521 686 тис. грн), тоді як аномальне збільшення адміністративних витрат у 2024 році скоротило операційний прибуток на 25 301 тис. грн. Це засвідчує наявність системної проблеми управління операційними витратами.

9. Розроблено заходи вдосконалення організації обліку витрат та калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Сиророб». Визначено три ключові проблеми: недостатня деталізація аналітичного обліку загальновиробничих витрат, яка не дозволяє виявляти центри понадлімітних витрат; відсутність обліку браку у виробництві, що призводить до приховування втрат у загальній собівартості; відсутність нормативного калькулювання, що унеможливорює оперативний контроль відхилень фактичної собівартості від планової. Запропоновано: деталізацію аналітичного обліку рахунку 91 за трьома субрахунками другого порядку (91/1 «Виробничий цех», 91/2 «Лабораторія та контроль якості», 91/3 «Допоміжне виробництво»); запровадження субрахунку 24 «Брак у виробництві»; впровадження нормативного калькулювання по кожному виду молочної продукції та регламентованого графіку документообігу.

10. Обґрунтовано організаційно-методичні заходи з удосконалення аналізу витрат операційної діяльності ТОВ «Сиророб». Запропоновано впровадження щомісячного факторного аналізу собівартості в розрізі видів продукції, ABC-аналізу витрат для ранжування статей за ступенем впливу на загальний результат, а також розширену систему аналітичних показників ефективності витрат (питома вага матеріальних затрат у собівартості, коефіцієнт витратомісткості, показник ефективності загальновиробничих витрат). Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити інформативність облікових даних, забезпечити оперативний контроль за формуванням витрат і створити підґрунтя для оптимізації собівартості молочної продукції ТОВ «Сиророб».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сопко, В.В. Бухгалтерський облік у управлінні підприємством. *KNEU*, 2006 (дата звернення: 17.04.2026).
2. Підсумки функціонування аграрного сектору України у 2025 році. *Національного інституту стратегічних досліджень*. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/pidsumky-funktsionuvannya-ahrarnoho-sektoru-ukrayiny-u-2025-rotsi>. (дата звернення: 17.04.2026).
3. Особливості функціонування молокопереробних підприємств і оцінки рівня витрат на виробництво молочної продукції. *Західноукраїнський національний університет*. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/6a4aed0c-264a-465e-8fb3-c8fcb62a13ee/content> (Дата звернення: 01.03.2026).
4. Класифікація витрат та їх облік на підприємствах молокопереробної промисловості. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. URL: https://easterneurope-ebm.in.ua/journal/22_2019/38.pdf (дата звернення: 01.01.2026).
5. Мурашко І.С. Бухгалтерський та управлінський облік як основа інформаційного забезпечення управлінської діяльності. *Економіка та суспільство*, № 41. 2022 (дата звернення: 18.04.2026).
6. Бухгалтерський облік та оподаткування в умовах застосування інформаційних технологій: теорія і практика : монографія / В. О. Осмятченко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. О. Осмятченко; Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. 393 с (дата звернення: 17.04.2026).
7. Клименко Д. О. Організація обліку і аналізу доходів і витрат основної діяльності : master's thesis. 2018. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/70981> (дата звернення: 28.04.2026).

8. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI : станом на 15 квіт. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 27.04.2026).

9. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ М-ва фінансів України від 31.12.1999 № 318 : станом на 3 листоп. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 01.05.2026).

10. Іванькова О. В. Економічна сутність поняття «витрати». *Фінансова система України в умовах економічної та фінансової глобалізації світу* : зб. матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 15 грудня 2017 р. Т. 2. Київ : Київський інститут банківської справи, 2017. С. 59-62.

11. Вороніна В. Л., Рудич А. І. Сутність витрат як економічної категорії. *Фінансово-економічна безпека підприємницьких структур. Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства*: матеріали Міжнародної Науково-практичної Конференції (27 жовтня 2020 р.). Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2020. С. 498-500.

12. Дерій В. Термін «витрати» і його трактування для потреб обліку та контролю. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 1 (26). С. 154–160.

13. Атамас П.Й. Управлінський облік: Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 440 с.

14. Жадан Т. А., Куліш О. О. Економічна сутність категорії «витрати» як об'єкта бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. *Бізнес Інформ*. 2017. № 11. С. 24–30.

15. Лисенко А.О., Онопрієнко Г.С. Формування витрат за видами діяльності підприємства. *Економіка та управління підприємствами (за видами діяльності). Інфраструктура ринку*. Одеса : ПНДІЕІ, 2017. Вип.6. С. 134–137.

16. Родіна О.В. Сучасні підходи до визначення сутності категорії «витрати». *Економіка та суспільство*. 2019. Вип.9. С. 1181–1185.
17. Фаріон В. Я. Сутність витрат як економічної категорії. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2013. Вип.1 (49). С. 44–47.
18. Олех Н. Л. Теоретичні аспекти управління витратами виробництва на підприємствах у ринкових умовах. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 9. С. 156-159.
19. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Національний університет «Чернігівська політехніка»* URL <https://ekona.stu.cn.ua/i/files/18.01.2018/teza2017.pdf> (дата звернення: 01.03.2026)
20. Облік витрат за елементами. URL: <https://fob.ptngu.com/lectures/lectures/58.pdf> (дата звернення: 04.04.2026).
21. Особливості планування, обліку витрат і калькулювання собівартості продукції на підприємствах молочної промисловості. URL: *ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*. <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1824ce15-3f0a-46dd-b143-a0a8458c4e66/content> (дата звернення: 01.03.2026).
22. Витрати, що формують собівартість продукції. *Factor*. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nk/2014/november/issue-22/article-3440.html> (дата звернення: 03.03.2026).
23. Склад витрат операційної діяльності за економічними елементами. *Factor*. URL: <https://i.factor.ua/ukr/law-270/section-890/article-13643/?srsltid=AfmBOor017oksQKg7XfB-cJzGGPgkHhX4Cj23einY1jIFIau4457gKuE> (дата звернення 03.03.2026)
24. Грицай О., Панків М., Кут Д. та Войтан Г. «Аналіз операційних витрат підприємства та способи покращення їхньої бухгалтерії» *Економіка,*

Підприємництво, Менеджмент, № 1, 2021, с. 43058 (дата звернення: 20.04.2026).

25. Міністерство Фінансів України. Наказ від 31.12.99№318 «Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» (П(С)БО 16)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 01.03.2026).

26. Жидкова, В. «Управління операційними витратами гірничодобувного підприємства: бухгалтерський та аналітичний аспект.» *Економіка та Суспільство*, № 32, 2021, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-68> (дата звернення: 21.04.2026).

27. Методика проведення аналізу операційних витрат підприємства. URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/24032021/5/2.pdf> (дата звернення: 04.04.2026).

28. Матюха М. Впровадження управлінського обліку операційної діяльності. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2023. № 2(32). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-2\(32\)-314-326](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-2(32)-314-326) (дата звернення: 28.04.2026).

29. Загальновиробничі витрати: принципи розподілу. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2009/october/issue-86/article-54411.html> (дата звернення: 04.04.2026).

30. Бабій В. Т. Теоретичні аспекти організації обліку витрат операційної діяльності підприємства. *The actual problems of regional economy development*. 2025. Т. 1, № 21. С. 416–423. URL: <https://doi.org/10.15330/apred.1.21.416-423>.

31. Гайдук І., Циган Р. М. Проблемні аспекти обліку витрат операційної діяльності. *XXXI Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства»*. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2222-5099.2024.10.21> (дата звернення: 20.04.2026).

32. Теоретичні основи аналізу господарської діяльності. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/33119/1/2024-%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%96%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9C%20%D0%9F%2C%20%D0%A3%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9D%20%D0%9C.pdf> (дата звернення: 07.04.2026).

33. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 01.03.2026).

34. ТОВ«Сиророб». *Opendatabot*. URL: <https://opendatabot.ua/c/25212619>.

35. Goodmilk. *Goodmilk*. URL: <https://goodmilk.com.ua/>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Динаміка фінансових показників

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "СИРОРОБ"
Код ЄДРПОУ	25212619
Сформовано на:	09.02.2026

Фінансовий показник, тис. грн	Код	2020	2021	2022	2023	2024
Основні засоби	1010	118866	93878	108116	108013	113375
Необоротні активи	1095	150117	147194	144911	145561	176221
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	61613	60499	124061	233255	166172
Гроші та їх еквіваленти	1165	16486	11741	1646	3660	9741
Оборотні активи	1195	338839	695828	834736	593741	701922
Активи	1300	488956	843022	979647	739302	878143
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9890	9890	9791	9791	9791
Власний капітал	1495	18753	19897	21401	25546	18960
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595	0	0	0	0	0
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0	0	
Поточні зобов'язання і забезпечення	1695	470203	823125	958246	713756	859183
Пасиви	1900	488956	843022	979647	739302	878143
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	293883	378002	564836	1274297	1072895
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	290951	354853	529777	1213659	1051463
Валовий прибуток (збиток)		2932	23149	35059	60638	21432
Фінансові результати від операційної діяльності		1644	1702	2933	4756	10470
Фінансовий результат до оподаткування (ЕВТ)		1740	1622	2068	5235	9508
Чистий фінансовий результат		1412	1144	1603	4162	7154

Додаток Б

Звіт про фінансові результати (Форма № 2) за 2022 рік			
Фінансові результати			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	564836	378002
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	0
Премії підписані, валова сума	2011	-	0
Премії, передані у перестраховування	2012	-	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених	2014	-	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	529777	354853
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	0
Валовий:			
Прибуток	2090	35059	23149
Збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	0
Інші операційні доходи	2120	28345	89460
у тому числі:			
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	0
Адміністративні витрати	2130	15192	11019
Витрати на збут	2150	43638	31547
Інші операційні витрати	2180	1641	68341
у тому числі:			
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
Прибуток	2190	2933	1702
Збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	127	126
Інші доходи	2240	-	0
у тому числі:			
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	0
Фінансові витрати	2250	-	0
Втрати від участі в капіталі	2255	-	0
Інші витрати	2270	992	206
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
Прибуток	2290	2068	1622
Збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-465	-478
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат:			
Прибуток	2350	1603	1144
Збиток	2355	-	-
Сукупний дохід			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	1603	1144
Елементи операційних витрат			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Матеріальні затрати	2500	547362	359399
Витрати на оплату праці	2505	52153	43481
Відрахування на соціальні заходи	2510	11434	9519
Амортизація	2515	16881	14679
Інші операційні витрати	2520	38366	24749
Разом	2550	666196	451827
Розрахунок показників прибутковості акцій			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0

Звіт про рух грошових коштів (Форма № 3) за 2022 рік			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	608725	527719
Повернення податків і зборів	3005	-	0
У тому числі податку на додану вартість	3006	-	0
Цільового фінансування	3010	890	602
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	0
Надходження від повернення авансів	3020	-	0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	0
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	0
Надходження від операційної оренди	3040	-	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	0
Надходження від страхових премій	3050	-	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	0
Інші надходження	3095	771559	487282
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	-1133226	-772696
Праці	3105	-42353	-35457
Відрахувань на соціальні заходи	3110	-11382	-9587
Зобов'язань з податків і зборів	3115	-10870	-9272
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-339	-458
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	-	0
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	-10531	-8814
Витрачання на оплату авансів	3135	-	0
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	-	0
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	-	0
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	-	0
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	-	0
Інші витрачання	3190	-177904	-116523
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	5439	72068
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
Фінансових інвестицій	3200	-	0
Необоротних активів	3205	-	0
Відсотків	3215	63	0
Дивідендів	3220	-	0
Надходження від деривативів	3225	-	0
Надходження від погашення позик	3230	-	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	0
Інші надходження	3250	-	0
Витрачання на придбання:			
Фінансових інвестицій	3255	-	0
Необоротних активів	3260	-15597	-76813
Виплати за деривативами	3270	-	0
Витрачання на надання позик	3275	-	0
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	-	0
Інші платежі	3290	-	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-15534	-76813
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	0
Отримання позик	3305	-	0
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	0
Інші надходження	3340	-	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	-	0
Погашення позик	3350	-	0
Сплату дивідендів	3355	-	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	-	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	-	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	-	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	-	0
Інші платежі	3390	-	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	0	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-10095	-4745
Залишок коштів на початок року	3405	11741	16486
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	0
Залишок коштів на кінець року	3415	1646	11741

Додаток В

Баланс (Форма № 1) станом на 31.12.2023 року			
Актив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0	0
Первісна вартість	1001	0	-
Накопичена амортизація	1002	0	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	36795	37548
Основні засоби	1010	108116	108013
Первісна вартість	1011	150415	168365
Знос	1012	42299	60352
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	0	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
Інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	-
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I "Необоротні активи"	1095	144911	145561
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	579449	302806
Виробничі запаси	1101	227226	196290
Незавершене виробництво	1102	0	-
Готова продукція	1103	239011	104355
Товари	1104	113212	2161
Поточні біологічні активи	1110	0	-
Депозити перестраховування	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	124061	233255
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
За виданими авансами	1130	0	-
З бюджетом	1135	126842	50354
У тому числі з податку на прибуток	1136	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1342	1342
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1646	3660
Готівка	1166	86	100
Рахунки в банках	1167	0	-
Витрати майбутніх періодів	1170	0	56
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
у тому числі:			
Резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	-
Резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	-
Резервах незароблених премій	1183	0	-
Інших страхових резервах	1184	0	-
Інші оборотні активи	1190	1396	2268
Усього за розділом II "Оборотні активи"	1195	834736	593741
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Баланс (Усього активів)	1300	979647	739302
Пасив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9791	9791
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-
Капітал у дорозрахунок	1405	0	-
Додатковий капітал	1410	0	-
Емісійний дохід	1411	0	-
Накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	1060	1060
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10550	14695
Неоплачений капітал	1425	0	-
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього за розділом I "Власний капітал"	1495	21401	25546
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	-
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	0	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	-
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
Благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
у тому числі:			
Резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	-
Резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	-
Резерв незароблених премій	1533	0	-
Інші страхові резерви	1534	0	-
Інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього за розділом II "Довгострокові зобов'язання і забезпечення"	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	-
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
Довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	-
Товари, роботи, послуги	1615	36224	48086
Розрахунками з бюджетом	1620	833	562
У тому числі з податку на прибуток	1621	322	150
Розрахунками зі страхування	1625	500	418
Розрахунками з оплати праці	1630	1875	1568
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	3189	3938
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	915625	659184
Усього за розділом III "Поточні зобов'язання і забезпечення"	1695	958246	713756
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Баланс (Усього пасивів)	1900	979647	739302

Звіт про фінансові результати (Форма № 2) за 2023 рік

Фінансові результати			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1274297	564836
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	0
Премії підписані, валова сума	2011	-	0
Премії, передані у перестрахування	2012	-	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених	2014	-	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1213659	529777
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	0
Валовий:			
Прибуток	2090	60638	35059
Збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	0
Інші операційні доходи	2120	29678	28345
у тому числі:			
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	0
Адміністративні витрати	2130	15848	15192
Витрати на збут	2150	67684	43638
Інші операційні витрати	2180	2028	1641
у тому числі:			
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
Прибуток	2190	4756	2933
Збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	451	127
Інші доходи	2240	41	0
у тому числі:			
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	0
Фінансові витрати	2250	-	0
Втрати від участі в капіталі	2255	-	0
Інші витрати	2270	13	992
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
Прибуток	2290	5235	2068
Збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1073	-465
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат:			
Прибуток	2350	4162	1603
Збиток	2355	-	-

Сукупний дохід

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	4162	1603

Елементи операційних витрат

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Матеріальні затрати	2500	767523	547362
Витрати на оплату праці	2505	53353	52153
Відрахування на соціальні заходи	2510	11527	11434
Амортизація	2515	18227	16881
Інші операційні витрати	2520	48080	38366
Разом	2550	898710	666196

Розрахунок показників прибутковості акцій

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0

Звіт про рух грошових коштів (Форма № 3) за 2023 рік			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1400101	608725
Повернення податків і зборів	3005	-	0
У тому числі податку на додану вартість	3006	-	0
Цільового фінансування	3010	800	890
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	0
Надходження від повернення авансів	3020	-	0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	0
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	0
Надходження від операційної оренди	3040	-	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	0
Надходження від страхових премій	3050	-	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	0
Інші надходження	3095	292056	771559
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	-1049805	-1133226
Праці	3105	-43264	-42353
Відраховувань на соціальні заходи	3110	-11434	-11382
Зобов'язань з податків і зборів	3115	-11880	-10870
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-1262	-339
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	-100	0
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	-10518	-10531
Витрачання на оплату авансів	3135	-	0
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	-	0
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	-	0
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	-	0
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	-	0
Інші витрачання	3190	-555387	-177904
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	21187	5439
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
Фінансових інвестицій	3200	-	0
Необоротних активів	3205	-	0
Відсотків	3215	451	63
Дивідендів	3220	-	0
Надходження від деривативів	3225	-	0
Надходження від погашення позик	3230	-	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	0
Інші надходження	3250	-	0
Витрачання на придбання:			
Фінансових інвестицій	3255	-	0
Необоротних активів	3260	-19624	-15597
Виплати за деривативами	3270	-	0
Витрачання на надання позик	3275	-	0
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	-	0
Інші платежі	3290	-	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-19173	-15534
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	0
Отримання позик	3305	-	0
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	0
Інші надходження	3340	-	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	-	0
Погашення позик	3350	-	0
Сплату дивідендів	3355	-	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	-	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	-	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	-	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	-	0
Інші платежі	3390	-	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	0	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	2014	-10095
Залишок коштів на початок року	3405	1646	11741
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	0
Залишок коштів на кінець року	3415	3660	1646

Звіт про фінансові результати (Форма № 2) за 2024 рік			
Фінансові результати			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1072895	1274297
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	0
Премії підписані, валова сума	2011	-	0
Премії, передані у перестраховування	2012	-	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених	2014	-	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1051463	1213659
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	0
Валовий:			
Прибуток	2090	21432	60638
Збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	0
Інші операційні доходи	2120	108779	29678
у тому числі:			
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	0
Адміністративні витрати	2130	40493	15848
Витрати на збут	2150	76375	67684
Інші операційні витрати	2180	2873	2028
у тому числі:			
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
Прибуток	2190	10470	4756
Збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	725	451
Інші доходи	2240	-	41
у тому числі:			
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	0
Фінансові витрати	2250	-	0
Втрати від участі в капіталі	2255	-	0
Інші витрати	2270	1687	13
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
Прибуток	2290	9508	5235
Збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-2354	-1073
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат:			
Прибуток	2350	7154	4162
Збиток	2355	-	-
Сукупний дохід			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	7154	4162
Елементи операційних витрат			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Матеріальні затрати	2500	994148	767523
Витрати на оплату праці	2505	80427	53353
Відрахування на соціальні заходи	2510	12975	11527
Амортизація	2515	20503	18227
Інші операційні витрати	2520	57283	48080
Разом	2550	1165336	898710
Розрахунок показників прибутковості акцій			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0

Звіт про рух грошових коштів (Форма № 3) за 2024 рік			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1380371	1400101
Повернення податків і зборів	3005	-	0
У тому числі податку на додану вартість	3006	-	0
Цільового фінансування	3010	661	800
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	0
Надходження від повернення авансів	3020	-	0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	0
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	0
Надходження від операційної оренди	3040	-	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	0
Надходження від страхових премій	3050	-	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	0
Інші надходження	3095	392380	292056
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	-1419674	-1049805
Праці	3105	-58455	-43264
Відрахувань на соціальні заходи	3110	-12385	-11434
Зобов'язань з податків і зборів	3115	-19435	-11880
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-2491	-1262
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	-	-100
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	-16944	-10518
Витрачання на оплату авансів	3135	-	0
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	-	0
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	-	0
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	-	0
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	-	0
Інші витрачання	3190	-206910	-555387
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	56553	21187
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
Фінансових інвестицій	3200	-	0
Необоротних активів	3205	-	0
Відсотків	3215	726	451
Дивідендів	3220	-	0
Надходження від деривативів	3225	-	0
Надходження від погашення позик	3230	-	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	0
Інші надходження	3250	-	0
Витрачання на придбання:			
Фінансових інвестицій	3255	-	0
Необоротних активів	3260	-51198	-19624
Виплати за деривативами	3270	-	0
Витрачання на надання позик	3275	-	0
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	-	0
Інші платежі	3290	-	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-50472	-19173
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	0
Отримання позик	3305	-	0
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	0
Інші надходження	3340	-	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	-	0
Погашення позик	3350	-	0
Сплату дивідендів	3355	-	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	-	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	-	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	-	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	-	0
Інші платежі	3390	-	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	0	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період			
Залишок коштів на початок року	3400	6081	2014
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3405	3660	1646
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	0
Залишок коштів на кінець року	3415	9741	3660